

DANMARKS YNGLENDE STRANDFUGLE.

FAUNISTISKE UNDERSØGELSER.

BERETNING OM EN REJSE I FARVANDENE SYD FOR FYN I 1907¹.

AF

R. JUL. OLSEN.

Danmarks Ønatur, dets lunefuldt slyngede Kystlinjer med de utallige Smaaøer og Holme i Fjordene og Havet giver gode Livsbetingelser, Ynglepladser og Føde for Strandfugle; det er derfor naturligt, at disse saavel i Arts- som i Individantal udgør en meget betydelig Del af Danmarks Fuglefauna.

Ved man end nøje Besked med, hvilke Arter der regelmæssigt yngler i Danmark, er dog Almenkendskaben om deres Udbredelse og Hyppighed i de forskellige Dele af Landet kun mangelfuld og væsentlig indskrænket til, hvad der findes derom i de ret faa eksisterende Lokalfaunaer.

Efter at jeg gennem en længere Aarrække havde besøgt et ikke ubetydeligt Antal Smaaøer og Holme rundt om i Danmark og derved var bleven opmærksom paa, hvorledes adskillige Arter Strandfugle tilsyneladende er ganske uberegnelige i Valg af Ynglepladser og derved faar en meget uensartet pletvis Udbredelse, fattede jeg, tilskyndet af Hr. Viceinspektør Winge, i Efteraaret 1906 den Beslutning, saafremt fornøden Støtte kunde opnaas, at foretage en systematisk Undersøgelse af Smaaøerne og Holmene i de danske Farvande og udarbejde Oversigter over, hvilke Fugle, der fandtes ynglende paa dem.

Ved Hr. Professor Hector Jungersens Hjælp blev Midler til Undersøgelsernes Paabegyndelse anvist af Carlsbergfondet, og til Genstand for den første Undersøgelse valgtes de i ornithologisk Henseende ret ubekendte Smaaøer og Holme Syd for Fyn.

¹ Offentliggørelsen her i Tidsskriftet sker ved Velvilje fra Universitetets Zoologiske Museum, hvorfor Dansk ornithologisk Forening bringer Museet sin Tak. — Manuskriptet indeholder talrige Kort og Fotografier fra de besøgte Egne, som ikke er gengivne her.

For den ydede Støtte bringer jeg Hr. Professoren saavel som Hr. Viceinspektør Winge, der har en væsentlig Skyld i, at Planen blev iværksat, min hjerteligste Tak.

Den 21 Maj afrejste jeg fra København Kl. 9,05 om Formiddagen. Vejret var koldt, og det truede med Regn, der ogsaa begyndte under Overrejsen fra Korsør til Nyborg, og ved Ankomsten til Svendborg, hvorfra Undersøgelserne skulde paa-begyndes, strømmede Vandet ned. — I øsende Regnvejr gik jeg Kl. c. 2¹/₂ om Bord i det hyrede Fartøj, som laa i Havnen færdig til at afsejle, saa snart den fornødne Udrustning i Form af Fødevarer, Kogeredskaber, Halm og Brædder til Senge var anskaffet. Kl. 5 var alt dette i Orden, og en Times Tid senere, da Regnen var holdt op, forlod vi Havnen og gik for en svag vestlig Brise mod Syd ind i Sundet mellem Taasinge og Thurø.

Vinden tog hurtig til, og det blæste friskt, da vi styrede ind i Thurø Bund for at undersøge en lille her liggende Holm. Medens Jagten krydsede frem og tilbage i Nærheden af Holmen, gik jeg i den medbragte lille Pram og roede ind til Holmen. Denne Pram, der flød paa faa Tommer Vand, kunde, naar Søen var rolig, bære 3 Mand; men gik der nogen Sø — og desværre var dette oftest Tilfældet paa Rejsen — maatte der helst kun være én Mand i den.

Holmen var kun c. 100 Meter lang og omtrent en Tredjedel saa bred, temmelig høj og med ret stejle, græsklædte Skrænter ned mod en smal grusklædt Strand; mod Nord løb den ud i en stenet »Hale«.

Her var ingen Vadefugle, en Dværgterne (*Sterna minuta*) fløj ude over Vandet nær ved Holmen.

Skønt der ingen nøgne Skrænter fandtes paa Holmen, opholdt en Del Digesvaler (*Hirundo riparia*) sig paa den, og det viste sig, at de havde gravet deres Redehuller ind i de græsklædte Skrænter, et Forhold jeg ikke tidligere har truffet paa. — Foruden nogle Stære (*Sturnus vulgaris*), der løb omkring ved Stranden, saas en Sanglærke (*Alauda arvensis*) og en Gulværling (*Emberiza citrinella*) paa Holmen.

Medens Landingen paa Holmen, der skete med Vinden, var let, voldte det en Del Besvær atter at komme ud til og om Bord

i Jagten, nu Vinden var imod, og der stod ret krap Sø ind i Bugten. — Kursen blev derefter sat mod Rudkøbing, hvor vi agtede at gaa ind og overnatte, og vi ankom dertil Kl. c. 9.

Den 22 Maj, Kl. 6 $\frac{1}{2}$, stod vi ud af Rudkøbing Havn over mod Sidø. Vejret var koldt, og det støvregnede. Da det tilmed var Vindstille, blev Motoren sat i Gang, og $\frac{1}{2}$ Times Tid efter kastede vi Ankeret omtrent 400 Meter Syd for Fugleholmene og roede ind til Lille Fugleholm, en lille, rund, sandet Holm, kun c. 30 Meter i Tværmaal, sparsomt bevokset med lidt Græs (*Juncus*), Strandmalurt (*Artemisia maritima*), Faareleger (*Armeria vulgaris*) og langs Kysten med et Bælte af Strandarve (*Halianthus peploides*). 12—15 unge Sølvmaager (*Larus argentatus*) og henved et halvt Hundrede Stormmaager (*L. canus*) saavel gamle som yngre ikke udfarvede Fugle fløj op fra Holmen og det flade Vand, da vi nærmede os. Paa Holmen yngede et Par Præstekraver (*Ægialitis hiaticula*); Reden med 4 Æg fandtes paa en nøgen sandet Plet; endvidere saas et Par Kystterner (*Sterna macroura*) og et Par Dværgterner (*St. minuta*) ved Holmen.

Vandet mellem Lille og Store Fugleholm er ganske lavt og smalt.

Store Fugleholm er omtrent 500 Meter lang og omtrent 200 Meter bred. Den er flad og meget fugtig, højest mod Vest, hvor Stranden er stenet og sandet; mod Øst findes en Del Vandhuller, og her var Jordsmonnet ganske gennemtrukket af Vand. Plantevæksten bestod af Græs (sp) iblandet Strand-Trehage (*Triglochin maritimum*) og en Ranunkel-Art samt Strandmalurt (*Artemisia maritima*) i Mængde; paa den vestlige tørre Del fandtes noget Hjælme (*Ammophila arenaria*), og langs Strandkanten voksede her Strandarve. — En Mængde Huller og de udenfor disse liggende Ekskrementer vidnede om, at Holmen var stærkt befolket med Vandrotter (*Arvicola amphibius*).

Fuglelivet var sparsomt, to Par Viber (*Vanellus cristatus*), to, tre Par Præstekraver, et Par Strandkader (*Hæmatopus ostreologus*), nogle faa Rødben (*Totanus calidris*), en Del Ryler (*Tringa alpina*), nogle Kystterner, enkelte Gul Vipstjerter (*Motacilla flava*) og adskillige Sanglærker (*Alauda arvensis*) blev set; paa Sydenden yngede nogle faa Par Stormmaager. — Paa en stor Sten, der laa ude i Vandet lidt fra Holmens Sydende, stod 7 Ryler.

Mellem Store Fugleholm og Sidø, som af Befolkningen kaldes »Siø«, er Vandet omtrent 1 Fod dybt og Bunden meget dyndet.

Sidø er beboet og opdyrket med Undtagelse af den vestlige Ende, der er fugtig og græsbevokset. Den Havarm, der tidligere har adskilt Sidø og Skovø, er inddæmmet og tørlagt, dog saaledes, at der endnu findes Vand paa de lavestliggende Steder; Jordsmonnet er i det hele fugtigt og bevokset med Star (*Carex*), Kjærsødgræs (*Glyceria aquatica*) og andre Sumpplanter. Begge Øer er langs Kysten beskyttede mod Havet ved et lavt Dige, udenfor hvilket der findes en meget smal Strandbred, hvor Vegetationen er sparsom og bestaar af de samme Planter, som fandtes paa Fugleholmene.

I det inddæmmede Terrain opholdt sig en Mængde Hættemaager, der imidlertid viste sig paafaldende forsigtige i Sammenligning med, hvad paa denne Aarstid plejer at være Tilfældet. Ude mellem de visne Siv og Star fandtes mange Reder, men alle var tomme — altsaa tømte for Æg — hvad der forklarede Fuglenes Adfærd. — Endvidere saas her en Del Viber og Rødben, nogle Par Præstekraver, 3—4 Brushaner (*Machetes pugnax*), der havde Kampplads her, — derimod saas ingen Hunner, — og enkelte Graaandrikker (*Anas boscas*), der fløj op fra Sivene, en Del Gul Vipstjerter og Sanglærker.

Paa den øverste Lægte i en Indhegning tog en Rødben Plads og holdt herfra Øje med os; da vi nærmede os, fløj den lidt bort og satte sig atter paa Indhegningens øverste Kant.

Viber saas for øvrigt omkring paa Markerne uden at være talrige der, og ved Stranden færdedes nogle faa Præstekraver og Ryler; en Hvid Vipstjert (*Motacilla alba*) blev set her, endvidere saas Sanglærke og Gul Vipstjert overalt i stort Antal, adskillige Kornværlinger (*Emberiza miliaria*), en Del Landsvaler (*Hirundo rustica*), en Husspurv (*Passer domesticus*) og nogle Skovspurve (*Passer montanus*). — Ude i Havet Sydvest for Skovø laa 9 Pibeænder (*Anas penelops*), 4 Hanner i Pragtdragt og 5 Hunner samt 3 Toppet Skalleslugere (*Mergus serrator*), hvoraf ingen i Pragtdragt; ude over Havet Nord for Øerne saa vi en stor Flok Ænder paa flere Hundrede Individuer flyve forbi højt tilvejs.

Vidtstrakte Grunde strækker sig langs Sydenden af Taasinge og hindrede os i med vort Fartøj at naa nærmere ind til de to Smaaholme »Rallerne«, der ligger c. 200 Meter Vest for Skovø.

Vejret var imidlertid nu blevet godt, Solen skinnede, og Søen var ganske blank, saa at Roturen fra Skovø til Rallerne faldt os meget let.

Den mindre Holm er kun c. 100 Meter lang og omtrent halv saa bred, regelmæssig afrundet og ganske flad. Jordbunden er tør, eftersom Overfladen er c. 2 Meter over Havfladen.

Vegetationen bestod af frodigt højt Græs, hvoriblandt voksede Stedmoderblomster (*Viola tricolor*), Kornet Stenbræk (*Saxifraga granulata*) og Ranunkler; enkelte store Stenblokke laa i Strandkanten, der forøvrigt bestod af Grus og Smaasten.

Af Fugle opholdt sig en Del Stormmaager og Kystterner paa Holmen, og der fandtes Reder med Æg af begge disse Arter; endvidere var der nogle faa Rødben, et Par Sanglærker, hvis Rede med 3 Æg fandtes, og en Dværgerterne, der opholdt sig tæt ved Kysten, men maaske havde Rede inde paa Stranden af Taasinge.

Den store Holm er c. 250 Meter lang og c. 100 Meter bred og hæver sig som en stor Bakkeknude c. 7 Meter over Havfladen. Medens den mod Nord og Øst skraaner jævnt ned mod Vandet, falder den mod Syd og Vest i en lodret Lerklint ned til en smal grusblandet, leret Strandbred. Den var bevokset med Græs, og en Del Faar havde Sommerophold paa den.

Et betydeligt Antal Digesvaler — »Jordsvaler« kaldtes de her — ynglede i Lerskrænten, og en Hvid Vipstjert (*Motacilla alba*) havde Rede i et Hul og rugede paa 6 Æg. Dens stedlige Navn var »Havrevimp«; endelig fandtes mange Lærker paa Holmen; men ikke en Maage, Terne eller Vadefugl blev set.

De to Holme har tidligere haft Forbindelse med hinanden, og den store med Taasinge, ved løst sammenføjede Stendæmninger; men Højvande og Storme samt Isgang har væltet Stenene ned og spredt dem.

Vi roede atter ud til Jagten, og da det fremdeles var Vindstille, tog det Tid at komme tilbage til Rudkøbing, hvor jeg skulde søge Oplysninger om Ejendomsforholdene vedrørende Holmene i Lindelse Nor.

Paa Rudkøbing Kirkegaard saa jeg adskillige Solsorter (*Turdus merula*) og hørte en Nordlig Nattergal (*Luscinia philomela*) synge. —

Efterat jeg havde faaet de ønskede Oplysninger, lettede vi atter Kl. 6 og satte Kursen efter Strynø, hvor vi agtede at blive

liggende Natten over. Paa Vejen dertil saas en Flok Knortegæs (*Anser torquatus*) højt til Vejrs trække mod Nordøst. Da Vinden fremdeles var svag, kom vi kun langsomt frem ved Motorens Hjælp og Kl. blev 9, før vi ankrede op ud for Vogterholm Nord for Strynø.

Den 23 Maj roede vi Kl. 7 ind til Vogterholmen, der ligger paa et stort Sandflak, som strækker sig fra Strynø til Birkholm. Den er ganske flad med sandet og gruset Strandbred, hvorpaa der hist og her findes enkelte store Sten; paa Nordenden findes en lille Dam, og paa den sydlige Del er Jordsmonnet fugtigt omkring et ganske fladt, næsten udtørret Vandhul.

Plantevæksten bestaar af Græs og er meget frodig, hist og her findes Faareleger, der danner store, røde Pletter i det grønne; langs Strandbredderne vokser Strandarve og noget Strandkarse (*Lepidium latifolium*), Stedmoderblomster og Blæresmelde (*Silene inflata*) er spredt mellem Græsset. En Del Ungkvæg gik løst paa Holmen, og dette i Forbindelse med, at der fra den nærliggende Strynø hentes Grus og Sten, foraarsager sikkert megen Forstyrrelse for de rugende Fugle, og Fuglelivet var derfor ret sparsomt. Vel fandtes en Del Maagereder; men alle var tømt for Æg.

Stormmaager saas i ret stort Antal, Kystternen var ligeledes nogenlunde hyppig, og en Del Reder med Æg af begge Arter fandtes i Græsset navnlig paa Holmens søndre Del; nogle Hætte-terner saas ogsaa, og yngede rimeligvis ogsaa paa Holmen, men i langt ringere Tal end Kystternen. 3—4 Par Dværgterner og adskillige Præstekraver opholdt sig langs Kysterne, en halv Snes Par Rødben, nogle enkelte Par Viber og 2 Par Strandkader blev set, det ene Par paa Holmens stenede Nordende, det andet Par paa dens i en smal gruset Hale udløbende Sydende; alle de nævnte Arter har sikkert ynglet paa Holmen. Nogle Sølvmaager opholdt sig i Holmens Nærhed; men deres Adfærd tydede ikke paa, at de havde Rede paa Holmen; i saa Fald maa deres Æg sikkert være tagne.

En Flok Brushaner paa 7—8 Stykker legede ved Vandhullet paa Holmens Sydende, men fløj ogsaa ofte over til den nærliggende Bondeholm; Hunner blev ikke set.

Endelig fandtes Sanglærken i ikke ringe Antal og yngede sikkert paa Holmen.

Strandskadeparrets Rede paa Sydenden blev funden; den

bestod i en flad Fordybning i Gruset, uden nogen som helst Krans af Smaasten og indeholdt 3 Æg.

Alle Fugle viste sig meget forsigtige og lod sig ikke komme saa nær, som dette oftest er Tilfældet paa Ynglepladserne, sikkert en Følge af den uskaansomme Behandling, de her er udsatte for.

Den tæt Syd for Vogterholm liggende mindre Bondeholm ligner i Udseende og Plantevækst førstnævnte; paa den grusede Strandbred findes navnlig mod Vest en Del store Stenblokke.

Skønt her ikke gik Kreaturer, og det ikke kunde spores, at den jævnlig blev besøgt af Mennesker, saaledes som Vogterholm, var Fuglelivet ikke talrigere her end paa Vogterholm.

Vi saa Stormmaager og Kystterner i ringe Antal, nogle faa Hætteterner, enkelte Præstekraver, 3 Strandskader, nogle faa Sanglærker — alle har vel ynglet der — den samme Flok Brushaner (*Machetes pugnax*), som omtaltes ved Beskrivelsen af Vogterholm, og et Par Stenvendere (*Streptilas interpres*). Disse sidste stod, da vi gik i Land, paa en stor Sten ude ved Strandkanten mod Vest, fløj bort, da vi nærmede os, kredsede en Gang tavse omkring Holmen og fløj derpaa over til den nærliggende Vogterholm. Jeg antager, at dette Par har udvalgt sig Holmen til Yngleplads men endnu ikke lagt Æg.

Klokken 11 lettede vi og satte Kursen over mod Langeland for at gaa ind til Holmene i Lindelse Nor. Vinden var imod, saa at Motoren maatte bruges, og det blev derfor over Middag, før vi naaede ind i Noret. I Indløbet tæt ved den nordre Kyst ligger to ganske smaa Holme, hvorpaa enkelte Hættemaager opholdt sig; men der fandtes ingen Reder.

Vi ankrede op ud for Højklint i Norets østlige Del og roede herfra til de sydligere liggende Holme: Kamsø, Egholm og en tredje, lille navnløs Holm.

Kamsø er lang og smal; en ret høj Bakkekam gaar fra Syd til Nord gennem hele Holmen, holdende sig tæt op ad den vestlige Kyst, der er smal og stenet. Bakken skraaner derved ret stejlt ned mod Vest, medens den mod Øst gaar jævnt over i en flad fugtig Engstrækning, opfyldt af Vandhuller og med Indskæringer fra Søen.

Vegetationen bestaar paa Holmens tørre Del af kort Græs, paa den fugtige Østside af frodig Græs- og Starvegetation, og i Vigene og Vandhuller voksede Sødgræs og Flæg.

I denne Engstrækning fandtes en Hættemaagekoloni paa omtrent 50 Par; alle Rederne var tømte for Æg, og Fuglene teede sig meget forsigtige. Her saas endvidere adskillige Rødben, nogle Viber, mange Gul Vipstjerter og et Par Engpibere (*Anthus pratensis*); alle har sikkert ynglet her. — Paa Holmens Sydende og langs Vestkysten saas nogle Stormmaager og enkelte Hætterterner; enkelte Reder fandtes af disse 2 Arter. Et Par Digesmutter (*Saxicola oenanthe*) holdt til paa Holmens tørreste Del, og Sanglærker saas og høstes gentagne Gange. — En Vandrefalk (*Falco peregrinus*) og en Stork (*Ciconia alba*) fløj op fra Holmens Nordende, da vi nærmede os, begge stærkt forfulgte af Maager og Terner.

Øst for Kamsø ligger Egholm. Den er meget uregelmæssig af Form men ligner i øvrigt Kamsø, saavel hvad Overfladen som hvad Plantevæksten angaar. Mod Øst er den høj, falder ret stejlt af mod den østlige smalle, grusede Strand og forløber jævnt skraanende ned mod Vestkysten, der er fugtig og dybt indskaaret, ganske som Østkysten paa Kamsø. Det ligger efter Forholdene nær at antage, at de to Holme tidligere har været forbundne med hinanden.

Med Undtagelse af Digesmutteren ynglede de samme Fugle her som paa Kamsø, dog havde Hættemaagerne ikke nogen Ynglekoloni her. Ogsaa hvad Hyppighed angaar, var Forholdet det samme som paa Kamsø; nogle faa Par Viber, en Del Rødben, mange Gul Vipstjerter, nogle faa Hætterterner og Stormmaager, adskillige Lærker. Engpiberen blev ikke iagttaget her. Endvidere opholdt 2 Par Rørspurve (*Emberiza schoeniclus*) sig i den tætte Bevoksning af Kogleaks (*Scirpus sp.*) og Star, der fandtes i den store Indskæring, og nogle Brushaner fløj frem og tilbage mellem Holmens mange udløbende Tunger. Et Par Gravgæs (*Tadorna cornuta*) laa tæt ud for Nordøstkysten, og i Bugten, c. 500 Meter Nord for Holmen, en Flok Pibeænder, 5 Hanner i Pragtdragt og 1 Hun.

Paa en lille stenet og gruset Holm med sparsom Græsvækst, beliggende ret Syd for Egholm, saas et Par Strandskader, nogle Præstekraver og to Flokke Ryler (*Tringa alpina*) paa henholdsvis 5 og 13—15 Stykker, men ingen Fugle ynglede her.

I den søndre Del af Lindelse Nor ligger 3 ganske smaa Holme, omtrent lige store henved 200 Meter lange og halv saa brede afrundede af Form, høje — den laveste er c. 4 Meter,

den højeste c. 12 Meter over Havfladen — med stejle græsbevoksede Skrænter og en ganske smal Strandbred, samt en større Holm, Langø, der er 1200 Meter lang og 400 Meter bred og hæver sig 12 Meter over Havfladen. Langø viste sig at være beboet og fuldstændig opdyrket, og med Undtagelse af Lærker og nogle Gul Vipstjerter saas ingen Fugle her. — Den nordøstligste af Smaaholmene var ligeledes under Kultur; den var nypløjet, og en Mænge Hættemaager og Stormmaager sad paa Jorden; Maagereder i den smalle Græskant omkring det nypløjede, alle ganske vist tomme, kunde vidne om, at Maagerne havde haft til Hensigt at yngle her, men var bleven forstyrrede. Ved Stranden saas enkelte Hætteterner og nogle Rødben, hvis Adfærd dog tilkendegav, at de ikke havde Rede paa Holmen; muligvis er deres Yngel (Æg) forulykket ved Pløjningen.

Den sydøstlige Holms Sydende løber mod Øst ud i en lille stenet Hale; her opholdt sig to Par Præstekraver og nogle Stormmaager, hvoraf de førstnævnte rimeligvis havde Rede der. — Oppe paa Holmen, der var bevokset med Græs, saas en enkelt Vibe, et Par Gul Vipstjerter og et Par Digesmutter, sidstnævnte to Arter formentlig ynglende.

Den lille Holm, der ligger Nord for Langø, og som i Ydre ganske lignede de ovenfor omtalte, afveg, hvad Fuglelivet angaar, en Del fra dem. Adskillige Hættemaager og Stormmaager, Hætteterner, Dværgterner, Viber og Rødben, nogle Præstekraver, et Par Digesmutter og to Par Gravgæs samt en Strandskade saas her. I Skrænten mod Vest fandtes to Huller, øjensynlig beboede af Gravgæs, thi talrige Fodspor af disse Fugle saas udenfor.

I Sandet ved den østre Strand ynglede en lille Koloni Dværgterner, 7 Reder med 1 til 3 Æg blev set. En lille Maagekoloni, bestaaende af henved 20 Reder af Stormmaager og Hættemaager, alle indeholdende Æg, fandtes paa den mindre stejle, østlige Skraaning, og en halv Snes Hætteternereder ligeledes paa Holmens Østside tæt ved Kysten. — Et Par Toppet Skalleslugere fløj forbi ude over Vandet.

Kl. 7 sejlede vi ud af Lindelse Nor langs Langelandskysten mod Syd til Ristinge Hale, hvor vi, da Vinden flovede mere og mere, først ankom omtrent Kl. 10 om Aftenen.

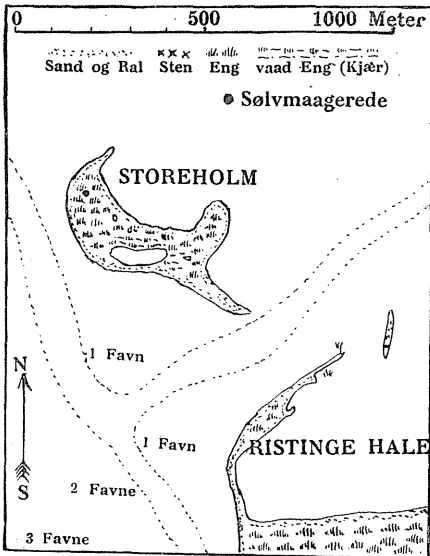
Paa Vejen hertil saa vi 3 Sortænder (*Oedemia nigra*).

Omtrent mellem Ristinge Hale og Storeholm kastede vi Anker.

Den 24 Maj. Vejret var slet. I Nattens Løb var det blæst

op, og det smaaregnede, da vi stod op. Imidlertid tog Blæsten til, og ved 9 Tiden begyndte Himlen at klare. Kl. 10 var Regnen hørt op, og vi roede ind til »Storeholm«.

Denne Holm er ganske flad, højest mod Syd, hvor en lav Ryg følger Kystlinjen tæt ved Havet. Sydkysten bestaar af Ral og er stærkt skraanende fra den nævnte Ryg, Nordkysten flad og sandet eller gruset med mange Indskæringer; store Sten findes ikke paa Holmen. Paa Sydsiden findes en stor Dam og rundt omkring paa Holmen en Del smaa Vandhuller. Vegeta-

Kort over Storeholm ved Ristinge Hale.

tionen bestaar af Græs, hvori store Flader af blomstrende Faareleger lyser op og tager sig prægtig ud sammen med det grønne Græstæppe og det blaa Hav.

Nogle Kalve og Faar gik løse paa Holmen.

Her fandtes de bedste Betingelser for Strandfugle; men de mange tomme Reder vidnede om, at Fuglene ikke havde Fred til at yngle. Hvor Maagerederne var samlede kolonivis, var alle tømte for Æg. De mere spredt anbragte var oftest undgaaet Ægsamlernes Opmærksomhed. —

Stormmaagen var den talrigst optrædende Fugl, og et meget betydeligt Antal fandtes paa og ved Holmen; Størsteparten havde bygget Rede paa Holmens vestlige Del ret tæt sammen; men her var saa godt som alle Æggene røvede. En Del Reder med Æg fandtes langs Strandkanterne.

Nogle faa Par Hættemaager opholdt sig paa Holmen og har antagelig ynglet der; ligeledes saas enkelte Par Sølvmager ved og over Holmen.

Et Par viste sig særlig dristige overfor os og lod os formode, at dets Rede fandtes i god Behold paa Holmen. En omhyggelig Eftersøgen resulterede ogsaa i, at Reden med 3 Æg blev funden inde paa Græsset ret langt fra den vestlige Kyst. Redematerialet

bestod væsentligst af Mos. Mærkelig nok kredsede Fuglene i betydelig Afstand fra Reden, og denne, der laa for sig selv, er sikkert derved bleven skaanet for Plyndring.

Saavel Hætteternen som Kystternen var tilstede i stort Antal; men at afgøre, hvilken der var talrigst, var ikke muligt; paa Steder fandtes kun den ene Art, paa andre var begge samlede i Flok over Rederne, hvoraf mange blev fundne navnlig inde paa Holmens midterste og vestlige Del. I de fleste var der Æg, idet de, langt vanskeligere at finde end de store Maagereder, var undgaaet Ægsamlernes Opmærksomhed. Langs Kysterne var Dværgternen ret hyppig, og adskillige Reder fandtes her paa Sandet eller i Tangen, men altid enkeltvis. En Rede med et Æg blev fundet paa en fugtig, græsbevokset Plet inde paa Holmen, en usædvanlig Redeplads for denne Art.

Paa Holmen saas endvidere mange Viber og Rødbenklirer, flere Par Præstekraver samt to, maaske tre Par Stenvendere, et Par Gul Vipstjerter og nogle Par Sanglærker, der sikkert alle ynglede der; nogle faa Ryler færdedes ude ved Stranden; inde paa Holmen blev ingen set, og jeg tror ikke, den yngler der. To--tre Brushaner fløj fra og til de forskellige Smaadamme, Hunner blev ikke set. En enkelt Strandskade blev set; men denne Art ynglede sikkert heller ikke paa Holmen.

Det blev mig fra forskellige Sider fortalt, at Sølvmaagerne tidligere havde ynglet ret talrigt paa Storeholm, og at Fuglene i det hele taget havde været meget talrigere for ganske faa Aar siden. Indsamling af Æg bærer sikkert Hovedskylden for, at Fuglene tager af her ude. Uden Tilladelse fra Ejerens Side gaar Folk, væsentlig Dreng og unge Mennesker fra Marstal, i Land og samler Æg; ses nogen fra Ristinge at ville tage over paa Holmen, er Ægsamlerne hurtigt i deres Fartøjer og derved i Sikkerhed.

Paa en ud for Ristinge Hale liggende lille sandet Holm, der til Tider næsten er overskyttet af Havet, samt paa Ristinge Hale saas en Del Præstekraver, der vistnok ynglede paa Holmen, nogle Ryler, nogle Dværgterner, Hætteterner og Kystterner.

Paa Ristinge Hale græssede Kvæg, og her var ikke tilstrækkelig Fred til, at de nævnte Fugle, maaske med Undtagelse af et enkelt Par Dværgterner, kunde yngle der. Folk fra de nærliggende Huse og Gaarde færdedes meget herude.

Sanglærken var talrig.

Det havde blæst stærkt hele Dagen, saa stærkt, at vi ikke kunde komme ud af den smalle Rende mellem Storeholm og Ristinge Hale, hvor vi laa. Heldigvis lagde Blæsten sig noget henimod Aften, og Kl. 6¹/₂ var Vejret saaledes, at vi turde forsøge at komme ud af det snevre Farvand, hvorpaa vi satte Kursen efter Marstal. Paa Vejen dertil saa vi 2 Flokke Ederfugle paa henholdsvis 10 og 6 Stykker, den sidste Flok, som vi var nærmest, bestod af 2 ældre, tilsyneladende udfarvede, Hanner, 1 meget mørk Han og 3 Hunner.

Kl. 8¹/₂ ankom vi til Marstal.

Den 25 Maj. Kl. 7 sejlede vi fra Marstal, — Vinden var frisk østlig, — og lagde os kort efter for Anker Nord for »Langholm«s Østende; men paa Grund af det store Flak, der omgiver denne Holm og »Langholms Hoved«, kunde vi ikke gaa den nærmere med Jagten end i en Afstand af c. 600 Meter, og roede herfra ind til den. Den svarer godt til sit Navn, er meget lang og ganske smal, begge Ender løber ud i lange »Haler«. Omtrent paa Midten findes Jordvolde og Fordybninger fra et gammelt Befæstningsanlæg. Her er en frodig Græsvegetation, iblandet en Del forskellige Blomsterplanter, hvori Blæresmelde og Løvetand (*Taraxacum*) var stærkt fremherskende. Paa den øvrige Del af Holmen, der var ganske lav og dannet af Ral og Grus uden større Sten, voksede foruden tyndt og kort Græs, Strandfladbælg (*Lathyrus maritimus*) og Vejbred (*Plantago sp. [maritima]*) samt Strandarve.

Fuglelivet var kun fattigt, sagtens en Følge af Holmens nære Beliggenhed ved Marstal, Afstanden er kun c. 1200 Meter. Nogle faa Stormmaager, nogle Kystterner, Hætteterner og Dværgterner, to tre Par Rødben, nogle Præstekraver og 4 Strandskader i Flok blev set paa og over Holmen, et Par Gul Vipstjerter, et Par Sanglærker og et Par Tornirisker (*Linota cannabina*) opholdt sig paa Voldstedet.

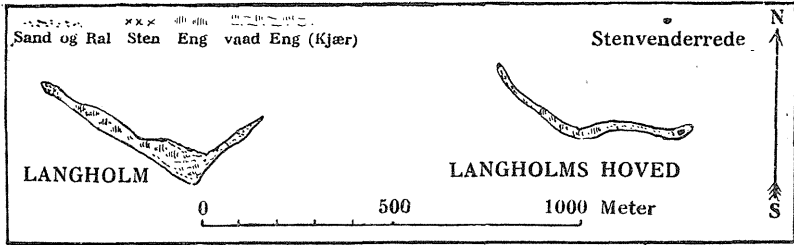
Af Reder blev fundet en Dværgternerede med 2 Æg, en Stormmaagerede med 1 Æg og mange tømte nye Maagereder.

Jeg antager, at alle de andre sete Arter har ynglet paa Holmen, og sandsynligvis mistet deres Æg ved den skaanseløse Indsamling, der øjensynligt ogsaa havde fundet Sted her.

Fra Langholm roede vi over til »Langholms Hoved«. Denne er endnu smallere end Langholm og bestaar af Ral og Grus

med en yderst fattig Plantevækst, bestaaende af lidt Græs, Marehalmstuer (*Elymus arenarius*) og Strandarve.

Af Fugle saas nogle faa Stormmaager, Hætteterner og Dvergterner, enkelte Rødben, nogle Præstekraver, et Par Strand-

Kort over Langholm og Langholms Hoved ved Marstal.

skader, 3 eller 4 Par Stenvendere og nogle Sanglærker. En tom Maagerede og en Stenvenderrede med 4 Æg blev funden. Denne sidste var bygget inde i en tæt Marehalmbusk paa Holmens Østende, ganske fortrinlig skjult. Oventil var den aldeles dækket af Marehalmens Blade, og Indgangen, der vender mod Syd ud mod Vandet, var yderst vanskelig at faa Øje paa. Begge Fugle stod ude i Strandkanten og skreg »gitte, gitte, gitte« et halvt Hundrede Alen fra os, da vi var ved Reden.

Vi sejlede derpaa op til Grensholm, hvor vi ankrede Vest for Holmen, og roede i Land.

Forinden saa vi 10 Hvepsevaager (*Pernis apivorus*) trække forbi kun 40—50 Meter tilvejs. De kom enkeltvis fra Sydvest og fløj videre i nordøstlig Retning; nogle passerede lige over vore Hoveder, to saa nær ved, at deres bredstribede Tegning paa Undersiden var ganske tydelig at opfatte; lidt senere kom endnu to Efternølere.

Holmen bestaar af Grus og Sand, og der findes rigeligt af store Stenblokke paa den. Paa Nordenden er der et lille Vandhul, hvori der vokser noget kort og svagt udviklet, tyndtstaaende Tagrør (*Phragmites communis*). Plantevæksten bestaar for øvrigt hovedsagelig af langt, frodigt Græs og langs Strandkanten og paa den smalle midterste Del af Strandarve.

Her blev set nogle Stormmaager, faa Par Dværgterner, 4 Par Stenvendere, et Par Præstekraver, 3 Strandskader i Flok, adskillige — 10—12 — Rødben, en Flok Ryler (*Tr. alpina*) paa 6—7 Fugle, 4 Graaandrikker, 1 Toppet Skallesluger og nogle

Sanglærker, og fundet flere Stormmaagereder med 2 og 3 samt en med 4 Æg, hvoraf de tre var mørke, det fjerde lyst, mange tømte Maagereder, en Dvergtørnerede med 3 Æg samt en Stenvenderede med 1 Æg.

Denne var skjult i en Græstot, der stod ganske nær ved den grusede Strandkant.

Rødbenene havde uden Tvivl Unger, saaledes opførte de gamle Fugle sig; Præstekraveparret og Lærkerne yngledede sikkert ogsaa paa Holmen, hvorimod de øvrige nævnte Arter vist alle tilfældigt opholdt sig der.

Fra Grensholm roede vi over til Bredholm. Den er ganske flad; men Jordbunden er dog overvejende tør og muldet og dækket af frodig Engvegetation. Hist og her findes Smaadamme og Vandhuller og paa Nordenden to større Damme. Langs Kysterne er der rigeligt med store Stenblokke.

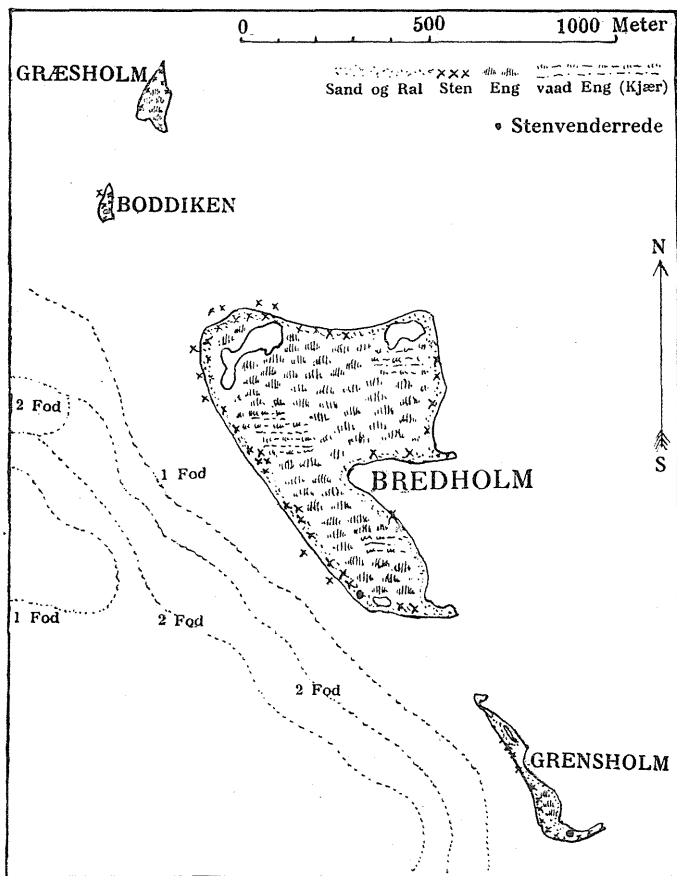
Paa denne Holm fandt vi en ret rig Fugleverden.

Mange Stormmaager, Hættemaager, Hætteterner og Kysterter saas over Holmen og langs Kysterne, og Reder fandtes af dem alle; rigtignok var de fleste Maagereder tømte; saaledes var en Stormmaagekoloni paa Holmens Sydende, bestaaende af 35—40 Reder, berøvet alle Æg, og det samme var Tilfældet med en Hættemaagekoloni paa omtrent 50 Reder lidt inde paa Holmens vestlige Del. Her gik to Mænd og søgte mellem alle de tømte Reder efter Æg; Udbyttet var kun yderst ringe, men Hensigten med deres Besøg var utvivlsom. Holmen tilhører Grevskabet Tranekjær, og nogen Tilladelse til at samle Æg havde de ikke — »det behøvedes ikke«, mente de, »alle tog jo Maageæg paa Holmene«.

Rødben, Brushøns, saavel Hanner som Hunner, var talrige over hele Holmens Indre; ligeledes var her en Del Ryler, mange Lærker og Gul Vipstjerter, men mærkelig nok ingen Viber og Engpibere. Hist og her saas et Par Strandkader, saavel inde paa Engen, paa Steder, hvor Græsvæksten var kortere, som ude ved Stranden; vi talte 6 Par, men jeg antager, at der mindst har været en halv Gang til saa mange. Af Stenvendere talte jeg mindst 10 Par og fandt en Rede i en Græstue ved Strandbredden paa Øens Sydende; den indeholdt 2 Æg, ved Siden af hvilke der laa en rund Sten af Størrelse som Æggene. Stenvenderne var fordelt parvis langs Syd-, Vest- og Nordkysten.

Ved Kysten saas mange Præstekraver, og Dværgterneerne var ogsaa tilstede i et ret anseeligt Antal.

Vi roede videre over til Boddiken, en lille meget stenet Holm med en Smule Græs og Strandkarse mellem Stenene. Et

Kort over Grensholm, Bredholm, Boddiken og Græsholm.

Par Stenvendere opholdt sig her og havde vist valgt Holmen til Yngleplads; en Flok Stormmaager paa en Snes Fugle og 8—10 unge Sølvmaager fløj op fra Holmen, da vi nærmede os, og nogle faa tomme Maagereder fandtes der.

Herfra roede vi til Græsholm. En Del Stormmaager og en halv Snes unge Sølvmaager lettede fra den, før vi landede.

Denne Holm er ganske lav og bevokset med ret højt og fro-

digt Græs. Foruden Maagerne saa vi enkelte Præstekraver og nogle Rødben og fandt en lille Dununge af sidstnævnte Art. Der var ikke saa faa Maagereder, men saa godt som alle tomme; der blev kun fundet 3 med Æg — henholdsvis 1, 2 og 3 i Tallet.

En Fisker og hans Dreng gik i Land samtidig med os; begge søgte de efter Æg.

Klokken var nu 7, og vi roede herfra ud til Jagten, lettede en halv Time senere og sejlede op til Birkholm, ud for hvis Sydkyst vi atter ankrede for at overnatte.

Den 26 Maj. Kl. 7 roede vi ind til Birkholm og gik ud ad den lange Odde, der løber ud fra Holmen mod Sydøst til »Sandhoved«. Holmen, der er c. 4300 Meter lang og c. 1900 Meter bred, er beboet og opdyrket. Langs Kysterne er anlagt et Dige til Beskyttelse af Markerne mod Havet under Højvande og Storm. Ved de vandfyldte Udgravninger langs Diget, hvorfra Jorden til dette er taget, færdedes en Mængde Gul Vipstjerter. Ude paa Odden, der er bevokset med kort Græs og Faareleger, og hvor der græssede en Del Faar og Lam, saa vi adskillige Viber og Rødben samt enkelte Præstekraver. Ude over Vandet fløj nogle Terner (*Sterna sp.*). Sanglærker saas og hørt i Mængde overalt.

Efter at vi atter var kommen om Bord, lettede vi og sejlede over mod Egholmene og ankrede op c. 600 Meter Øst for Store Egholms Sydøstkyst og roede ind til Lille Egholm, hvor vi gik i Land Kl. c. 10 Em. Det blæste haardt af Nordvest; men eftersom vi var i Læ af Holmene, gik Landingen nogenlunde let.

Lille Egholm er flad og græsbevokset og ligner i Natur ganske Bredholm. Strandbredderne er grusede, med mange store Stenblokke. En lille Dam findes paa den. Foruden Græs, der er højt og frodigt, vokser her megen Faareleger og Strandkarse.

Her var mange Stormmaager, en Del Kystterner, maaske ogsaa nogle Hætteterner, adskillige Dværgterner og Præstekraver, mange Rødben, adskillige Brushøns, saavel Hanner som Hunner, to eller tre Par Strandkader samt mindst to Par Stenvendere. Endvidere saas et Par Gul Vipstjerter, et Par Digesmutter samt nogle Lærker. Flere Ternereder med Æg og mange tomme Maagereder blev fundet inde paa Græsset; jeg føler mig forvissat om, at ogsaa alle de andre nævnte Fuglearter ynglede paa Holmen.

200—250 Meter fra Kysten laa 6 Skalleslugere, ingen Han-
ner i Pragtdragt var mellem dem.

Vi roede derpaa Syd om Store Egholm ud til de to smaa
Holme Nyland; det var en meget anstrængende Roning paa
Grund af Blæsten og den krappe Sø. — Holmene bestaar af
Ral, uden Spor af Vegetation, og er saa lave, at de til Tider
overskylles af Havet. En lille Flok Graaænder lettede for Pram-
men, andre Fugle saa vi ikke her ude. Tildels begravet i Gru-
set laa de indtørrede Rester af en Knortegaas.

Vi fortsatte vor Vej over til Store Egholm, som vi, tvungne
af Vindretningen, maatte lande paa østfra, og efter en meget
trættende Roning uden om Holmens Nordende gik vi i Land
paa den nordre Del af Østkysten og undersøgte herfra Holmens
nordlige Halvdel.

Holmen er af betydelig Størrelse og har tidligere været op-
dyrket. Resterne af et Stenhus findes endnu tæt ved Sydkysten
paa Holmens højeste Parti, der er c. 12 Meter over Havet. Her
kunde endnu ses Sporene af de tidligere opdyrkede Agre. I
Nærheden af Husruinen er rejst et Træskur til Bolig for en
Hyrde og hans Familie, som fører Tilsyn med det talrige Kvæg,
der om Sommeren gaar løst her ovre.

Holmen er flad; langs Nordvestkysten findes en lav Brink,
og som nævnt højner Terrainet sig noget mod Syd omkring
Husruinen. Den østlige, nordlige og sydlige Del er fugtigst;
store, side Strækninger og smaa Vandhuller findes her, og paa
den sydlige Del af Østsiden en større Dam.

Holmen er overvejende dækket af en frodig Græsvegetation;
paa de fugtige Partier navnlig mod Nord voksede Harrild (*Jun-
cus gerardi*). Brinken langs Nordvestkysten, der bestaar af Sand,
var dækket af tyndtstaaende Græs, hvorimellem Stedmoder-
blomster og Faareleger.

Kort efter vor Ankomst til Holmen bemærkede vi to Klyder
(*Recurvirostra avocetta*) ved et af de mange Vandhuller paa
Holmens Nordende. De var meget ængstelige og holdt sig i en
Afstand paa 150 til 200 Meter fra os. Da tømte Maagereder
vidnede om, at Ægindsamling havde fundet Sted her som paa
alle tidligere besøgte Holme, antog jeg under Hensyn til Kly-
dernes Skyhed, at de ogsaa havde mistet deres Æg. Rigtignok
var det mig paafaldende, at de overfor Stormmaager, der nu og
da kom i deres Nærhed, opførte sig meget krigerisk. Skrigende

fløj begge løs paa den paagældende Maage, der hurtigt trak sig tilbage for dette energiske Angreb, fulgte den et ret betydeligt Stykke Vej og vendte derpaa atter hurtigt tilbage til Terrænet omkring Vandhullet.

Vi søgte efter Reden; men paa Grund af den fremrykkede Tid maatte vi snart opgive Søgningen.

Efterat vi havde været om Bord og spist til Middag, roede vi Kl. 5 atter ind til Store Egholm, og jeg lagde mig ned 400—500 Meter fra Stedet, hvor Klyderne oftest saas opholde sig. I Kikkert saa jeg efter nogen Tids Venten den ene Fugl gaa til Reden og lægge sig paa den. Den laa i fugtigt Terræn, hvor der var en Mængde smaa Vandhuller og Render, tæt ved en lille Dam, og indeholdt 4 Æg, der altsaa hidtil var undgaaet Ægsamlerne, men her ynglede heller ikke Maager i Nærheden, som kunde friste dem til at søge paa dette Sted, og Græsvegetationen, der her bestod af Harrild, var saa kort, at den ikke lokkede Kvæget herud. Maaske har disse Forhold fremdeles skaffet Fuglene Fred til at udruge Æggene. Da vi havde fjærnet os fra Reden, saa vi den ene Fugl lægge sig paa den.

Paa de side Engstrækninger saa vi mange Rødben, Viber og Brushøns, saavel Hanner som Hunner. Rylen var her ligeledes ret almindelig, Strandskader og Præstekraver fandtes ogsaa i stort Antal. At angive Antallet nogenlunde bestemt, ser jeg mig dog, paa Grund af Holmens Størrelse, ikke i Stand til; jeg talte 23 Strandskader, men dette har næppe været Halvdelen af de der hjemmehørende, tror jeg. Talrigst af de større Fugle var Stormmaagen, som ynglede i flere Kolonier paa forskellige Steder; men de fleste Reder var tomme. Derimod saas kun enkelte Hættemaager. Saavel Hætteterner som Kystterner ynglede spredt paa Holmen, men ikke i noget betydeligt Antal. Dværgterner var ret almindelig langs Kysterne. Stenvenderne blev ikke set. — Ude paa en Bunke Tang ved Sydkysten stod to Skalleslugere og flere saas flyve, to og to i Følge, langs Kysterne. Det er derfor sandsynligt, at ogsaa denne Art har haft Yngleplads paa Holmen. Et Par Gravgæs blev set flyve forbi ude over Vandet mod Syd. Sanglærker og Gul Vipstjerter var tilstede i stort Antal. Et Par Digesmutter blev set og deres Rede fundet i et Rottehul. Ved Husruinen saas en Del Landsvaler, der havde Rede der. Digesvaler blev set i ret betydeligt

Antal; de havde gravet deres Redehuller i Jorddiger, der omgærdede de gamle Marker og Haven.

Vejret var stadig blæsende og Søen urolig, da vi Kl. 8 forlod Holmen, hvorfor vi blev liggende til Ankers i Læ af den Nat-ten over.

Den 27 Maj. Vinden hævde, da vi Kl. 6 $\frac{1}{2}$ tog Ankeret, lagt sig noget og under Sejladsen til Ærøskøbing forandrede Vejret Karakter. Solen kom frem, og Skyerne svandt efterhaanden ganske bort, ligesom Vinden blev svagere og svagere.

Paa Vejen til Ærøskøbing saa vi en Havlit (*Pagonetta glacialis*), Hun eller ung Fugl.

Efterat have forsynet os med Proviant og opnaaet Tilladelse til at gaa i Land paa Dejgrø og Lilleø, der vistnok begge tilhøre Ærøskøbing, som har bortforpagtet Jagtretten til et Selskab, roede jeg over til Dejgrø, ledsaget af Selskabets Formand. — Vinden havde omtrent lagt sig, og Solen skinnede fra en skyfri Himmel. Det var saa varmt, at vi følte os besværet af den Paaklædning, der hidtil havde syntes os nødtørftig nok som Værn mod det kolde, regnfulde og blæsende Vejr, og afførte os saa meget deraf som muligt. — Det var den første Dag med Sommerpræg, vi havde haft, og blev den sidste.

Dejgrø hæver sig 6 Meter over Havet og har stejle Lerklinter mod Nord og Nordøst. Herfra skraaner den jævnt mod Syd til Vandet og sender en lang Hale ud i Havet over mod Ærøeskøbing. Der findes en Del Hvidtjørn (*Crataegus oxyacantha*) paa den, baade som højstammede Træer og som Buske. I øvrigt er den dækket med frodigt Græs, der paa Øens højere Partier mange Steder er saa tæt iblandet med Kornet Stenbræk, at de hvide Blomster næsten ganske skjuler det grønne. Paa andre Steder, hvor Jorden er sandet, navnlig paa »Halen«, dannede den blomstrende Faareleger udstrakte, pragtfuldt lillarøde Flader. Øens Sydvestkyst er sandet og nøgen.

En umaadelig, tusindtallig Mængde Maager rugede paa Holmen, hvor de nød godt af det udstedte Forbud mod Landgang, som paa Grund af Holmens Beliggenhed nær ved Ærøeskøbing og Jagtselskabets Paapasselighed vanskelig kunde ske ubemærket.

Stormmaagen var talrigst. Paa Øens midterste Del samt langs Lerklinterne og paa Afsatser og Hylder i disse fandtes flere Tusind Reder. Men ogsaa Hættemaager yngede i meget

stort Antal, der ligeledes maatte tælles i Tusinder. Rederne af denne Art fandtes samlede i Kolonier paa Holmens nordvestlige, østlige og sydlige Del. De laa, ligesom Stormmaagernes, i det høje Græs, og da der var rigelig Plads, var der oftest 3—4 Meter mellem dem. De indeholdt paa omhandlede Tidspunkt saavel Unger som Æg, disse for den alt overvejende Del omtrent udrugede, thi der var kun i yderst ringe Grad taget Æg her. Fuglene udviste, i Modsætning til, hvad vi hidtil havde set paa de tidligere besøgte Holme, den kendte Omsorg for deres Afkom, og vi var tæt omsværmede af Fugle, der idelig slog ned efter os, medens vi færdedes paa Holmen i Nærheden af Rederne. Saavel Hætteterne som Kysterne ynglede paa Holmen, men næppe mere end 20—25 Par af begge Arter tilsammen; jeg mener, at Hætteteren var talrigst. Rederne fandtes navnlig inde i Græsset paa den mod Syd udløbende Hale samt i den tørre Tangbræmme langs Sydkysten.

En Snes Par Dværgterner havde Rede dels paa Spidsen af den omtalte Hale og paa den sandede Sydvestkyst, enkelte Par ynglede langs Kysterne. En Del Viber og Rødben var spredt over Øens Indre, paa Steder, hvor ingen Maagereder fandtes, og har vel ynglet der. 4—5 Par Strandskader saas paa forskellige Steder af Kysterne, og nogle faa Præstekraver færdedes paa den sandede Strand mod Sydvest.

Under en Tjørnebusk ude paa »Halen« laa en Skallesluger-rede med 9 Æg, og ved Lerklinten fløj et Par Gravgæs forbi; ogsaa disse har rimeligvis haft Rede paa Holmen, enten under en af de tætte Tjørnebuske eller i et Hul i Klinten.

Af Smaafugle saas kun Lærker, hvoraf der til Gengæld var særdeles mange.

I Tjørnetræerne havde Kragerne bygget Rede; men Fuglene blev forhindret i at yngle af Hensyn til de paa Holmen udsatte Harer.

Løst paa Holmen gik en Del Hornkvæg, hvis Ejer ikke saa paa Maagekolonien med Velvilje, idet han beskyldte den for at skade Græsningen, eftersom Kvæget ikke vilde æde Græsset, hvor det var forurenset af Fuglenes Ekskrementer. At Græsvækstens store Frodighed netop havde sin Grund i den talrige Fuglbestand, der gødede Jorden, vilde han ikke forstaa.

Trods omhyggelig Søgen saas ingen Sølvmaage paa eller ved Dejgrø.

Efter Middag forlod vi Ærøskøbing for at undersøge Lilleø og Nørreholm. Omtrent 1500 Meter Nordvest for Nørreholm kastede vi atter Anker, og jeg roede ind til Lilleø, hvor en af Jagtejerne ventede mig.

Holmen er flad og hæver sig kun indtil c. 2 Meter over Havet; mod Nordvest løber den ud i en smal, stenet Odde.

Vegetationen bestaar af Græs, der paa Holmens Midte var højt og frodigt; her saas Spor efter tidligere Dyrkning, gamle Agre og Resterne af en Have, nemlig en lille Gruppe Trær samt Jorddigerne; mod Nordenden blev Græsset tyndere og afløstes slutteligt af Hjælme og Strandarve. Syd for de gamle Agre var Jorden temmelig fugtig.

Stormmaagen var den talrigst optrædende Fugl; der ynglede omkring 6—7 Hundrede Par fordelt over hele Holmen med Undtagelse af den midterste, tidligere dyrkede Del. Af Hættemaager ynglede henved 200 Par, alle samlede paa det omtalte fugtige Terræn mod Holmens Sydende; sammesteds fandtes 40—50 Par Terner, vistnok alle Hætteterner. Jeg saa ingen Kysterne ved Holmen.

Ude paa den stenede Strand mod Nordøst fandtes en Sølvmaagerede med 3 Æg. Fuglene fløj mellem Stormmaagerne, der havde Reder paa samme Sted, og lagde sig paa Vandet sammen med dem ud for Kysten, da vi opholdt os ved Reden. De var langt mindre dristige end Stormmaagerne. Reden var bygget af Mos og Rodtrevler og lignede den paa Storeholm ved Ristinge Hale fundne Rede, medens Stormmaagerne hovedsagelig byggede deres Reder af tør Bændeltang. Kun dette ene Par Sølvmaager fandtes ved Holmen.

Mindst 4 Par Strandkader opholdt sig paa Holmen, og en omtrent 8 Dage gammel Unge blev funden. Endvidere ynglede her nogle faa Par Rødben, Viber, Præstekraver og Dværgterner. Min Ledsager traadte uforvarende i en Viberede med 4 Æg, hvorved det ene knustes; det var kun ruget et Par Dage. Af Smaafugle fandtes 2 Par Gul Vipstjerter, 1 Par Digesmutter og en Del Sanglærker.

Min Ledsager fortalte, at et Par Graakraager (*Corvus cornix*) i Aar havde bygget Rede i Træerne paa Holmen. Tre Gange blev Reden revet ned, uden at Fuglene derfor trak bort; de byggede Rede for fjerde Gang og fik Æggene udruget; men da

Reden derpaa blev revet ned og Ungerne dræbt, forlod Kragerne Holmen.

Medens vi opholdt os paa Lilleø, var det atter begyndt at blæse. Vinden gik fra Vest til Nordvest og tog stadig til i Styrke, saa vi ikke turde ro ind til Nørreholm i den lille Pram. Vi roede da atter ud til Jagten for mulig at gaa lidt længere ind i Fjorden; men Blæsten blev haardere og haardere, og da Søen var meget urolig, turde Skipperen ikke gaa længere ind i det grunde Farvand. Vi styrede da over mod Ommelshoved for at lægge os der til næste Morgen, men blev af Vejret, der nu var stormende, tvungen til ogsaa at opgive dette, og i Stedet for at krydse over mellem Dejgrø og Ærø for at finde en sikrere Ankerplads i Læ af den lange Halvø, der skyder ud mod Nord. Her ankrede vi op Syd for nogle høje Bakker »Bjærgene«.

Den 28 Maj. Stormen var taget til i Nattens Løb, og vi maatte foreløbig opgive at gaa ind i Fjorden til Nørreholm. Vindretningen var Nordnordvest. Kl. 8 roede Skipperen mig i Land paa Halvøen ved »Bjærgene«, der gav saa meget Læ for Stormen, at Landing med Prammen var mulig.

Terrænet er her stærkt kuperet. Mellem Bakkerne, der er opdyrkede, ligger Engdrag og Mosehuller, hvor en Del Viber, Rødben og nogle Ryler holdt til. En Del Gul Vipstjerter saas ogsaa her; Sanglærken var almindelig. Langs Strandkanten saas mange Strandkader og Præstekraver. En Strandbrokflugl (*Charadrius squatarola*) i Sommerdragt løb ude paa den tørre sandede Forstrand mod NO. Mange Maager opholdt sig her, flest Stormmaager, færre Hættemaager; men Reder blev ikke set; rimeligvis har det været Fugle, hjemmehørende paa den nær ved liggende Dejgrø. En næsten udvokset Vibeunge blev fundet.

Ved Nordøstkysten, der flere Steder er ret høj med bratte Klinter, saas flere Par Gravgæs og Toppet Skalleslugere, snart flyvende, snart staaende paa Stranden. Hist og her paa grusede og stenede Steder opholdt sig et Par Digesmutter.

Stormen blev ved og umuliggjorde en Landgang paa Ommelshoved eller Nørreholm.

Sidstnævnte Holm er nu landfast med Ærø og, efter hvad der i Gaar blev sagt mig, yngede ingen eller meget faa Fugle der. — Fremdeles at vente paa gunstigt Vejr til en Landgang der mente jeg under disse Omstændigheder ikke vilde være formaalstjenligt, og efter Middag forlod vi vor Ankerplads og

styrede mod Nord mellem Drejød og Hjortød, Avernakød og Skaarød (udt. »Skarød«) op til Svømmøerne, tæt ved Fynskysten. Da Vejret stadig var haardt og Vinden ugunstig — NNV — naaede vi først dertil henad Aften. Søen var her, hvor Fynskysten gav Læ, mindre oprørt, og jeg forsøgte at ro ind til Lille Svømmø, hvad der lykkedes. Store og lille Svømmø er nu i landfast Forbindelse med hinanden, saaledes at sidstnævnte danner en mod NO fra Store Svømmø udløbende meget lang og smal Hale, hvis Nordende er ret høj, c. 4 Meter over Havet, medens den mod Syd, hvor den løber over i Store Svømmø, endnu kun bestaar af en lav nøgen Stenrevle, der ved Højvande og Storm overskyldes af Havet. Stranden er smal og stenet og begrænses paa Nordenden af en stejl Brink; den nordlige Del af Holmen var opdyrket; langs Vestsiden voksede Hvidtjørn og Vildrose (*Rosa canina*), længere mod Vest paa Holmens midterste Del, hvor den var klædt med Græs og Faareleger, bredte Rose og Tjørn sig ind over Holmen; langs Strandbredderne voksede Strandarve. 10—12 Toppet Skalleslugere fløj ud fra Holmen, kort forinden jeg naaede ind til den; en Rede med et Æg blev funden under en Tjørnebusk. Et andet Sted fandtes Dunene af en Graaanderede. I Græsset var der en Mængde Veksler, der førte ind under Buskene; de hidrørte sandsynligvis fra Skalleslugere.

Paa Nordenden af Holmen opholdt sig en Del Stormmaager, og tomme Reder langs Stranden og i Nærheden af den opdyrkede Jord vidnede om, at Ægindsamling havde fundet Sted her. Fuglene viste sig imidlertid meget dristige, og jeg antager, at der inde i den høje dyrkede Kløver fandtes Maagereder, der var ladet uforstyrrede. Paa den smalle Stenrevle mellem Lille og Store Svømmø stod 15—20 unge Sølvmaager; de fløj bort, da vi landede.

Langs Kysterne saa vi 5—6 Par Strandkader, adskillige Par Præstekraver, en Del Terner saavel Hætte- som Kystterner og Dværgterner, de sidste navnlig ved Holmens Nordende, og paa dens midterste Del nogle Rødben, som efter deres Opførsel at dømme havde Unger skjult i det høje Græs.

Da jeg atter var kommet om Bord paa Jagten, sejlede vi ind til Fjællebro for at overnatte. Kl. 8 gik jeg i Land for at undersøge Fuglelivet i den nærliggende Skov, Nakkebølle Enemærke. Tæt ved Stranden mod Øst var en Raagekoloni (*Corvus frugilegus*), der, saa vidt man efter dens Udstrækning samt Fuglenes

Stemmer kunde dømme, ikke var videre stor. Løvet forhindrede mig i at tælle Rederne.

For øvrigt hørtes nogle Solsorter (*Turdus merula*), mange Sangdrosler (*Turdus musicus*), nogle Havesangere (*Sylvia hortensis*), Munkefugle (*Sylvia atricapilla*) og Løvsangere (*Phylloscopus trochilus*), to Kærsangere (*Acrocephalus palustris*) og fem Gærdesmutter (*Troglodytes parvulus*) synge.

Den 29 Maj. Kl. 6¹/₂ gik jeg atter i Land og op i Skoven, navnlig med det Formaal at undersøge, om Sydlig Nattergal (*Luscinia vera*) mulig skulde findes her. Jeg opholdt mig i Skoven en Times Tid og hørte, foruden de samme Arter som i Aftes, nogle Sivsangere (*Acrocephalus phragmitis*) og én Nordlig Nattergal (*Luscinia philomela*) synge, saa en Blaamejse (*Parus coeruleus*), en Bogfinke-Hun (*Fringilla coelebs*) og en Ringdue (*Columba palumbus*). Skoven syntes vel egnet for Sangere; der var megen og tæt Underskov, og Jordbunden var flere Steder fugtig, moseagtig.

Kl. 8 lettede vi og sejlede til Faaborg.

Vejret var klart, men koldt. Blæsten havde lagt sig noget, men var dog endnu ret stiv fra Nordnordvest, saa at vi maatte krydse det meste af Vejen; i Løbet af Formiddagen tog den til. Vi passerede tæt forbi »Gryderne«, der viste sig at være en Stengrund, hvorfra nogle store Sten ragede op over Vandet.

Efter Middag forlod vi efter at have forsynet os med Proviant, atter Faaborg med Lyø som Maal. Da det imidlertid blæste stærkt fra Nordnordvest, og Søen var meget urolig, skulde vi gaa Syd for Øen for at finde en rolig Ankerplads. Da jeg kun agtede at undersøge »Revet« og »Vestersø« paa Øens Nordende, raadede Skipperen til at ankre ved »Dyreborg« og overnatte der, hvad jeg indvilligede i.

Vi gik i Land og ind i den tæt ved liggende Skov. Her fandtes i mægtige Bøgetræer en meget stor Raagekoloni; jeg vil anslaa Redernes Antal til omkring 1000. Ungerne var flyvefærdige og sad ude paa Grenene ved Rederne.

I en anden Del af Skoven var ophængt et stort Antal Stære-kasser, i mange af dem var store Stære-Unger.

Løvsangeren hørte jeg flere Steder i Skoven, endvidere hørte jeg en Grønsanger (*Phylloscopus sibilatrix*) og saa et Par Stillelidsler (*Carduelis elegans*); Nattergalen blev ikke hørt, og Skoven,

der saa godt som ganske manglede Underskov, egnede sig for øvrigt ikke for denne Fugl.

Den 30 Maj. Vi forlod Dyreborg Kl. 6 og gik over til Lyø, hvor vi ankrede i Bugten Øst for »Revet«. Dette bestaar af Ral og er for Størstedelen uden Vegetation, kun hist og her findes lidt kort Græs, smaa Pletter Faareleger og Kællingetand (*Lotus sp.*)

Her var mange Præstekraver, en Rede med 4 Æg blev funden mellem Smaasten, 5—6 Par Strandskader, nogle Par Stormmaager og et Par Sølvmaager. Vi fandt en Del tomme Maagereder, altsaa selv her ret afsides og langt fra Bebyggelse var der indsamlet Æg. Sølvmaagerne opholdt sig til Stadighed paa Revet og har uden Tvivl haft Rede her.

Ved Vestersø saas en Del Viber og Rødben samt nogle faa Ryler paa de side Engstrækninger Øst for Søen. Nogle Hættemaager stod langs Søbredden, og andre fløj ude over Søen; men Reder saas ikke. Vest for Søen, paa den smalle Jordstrimmel, der adskiller den fra Havet, opholdt sig en Del Stormmaager; de havde ynglet der, men alle de Reder, vi saa, var tomme. Nogle faa Par Hætterterner, adskillige Dværgterner og Præstekraver saas ligeledes her, og en Dværgternerede med et Æg blev funden tæt ved Søen paa fugtig, lerblandet Sand.

Ude i Søen laa 4 Pibeænder, 3 Hanner og 1 Hun, 6 Graaænder, alle Hanner, et Par Toppet Skalleslugere og 2 Par Gravgæs. Af sidstnævnte Art saas endvidere 6 Par flyve forbi. Øens Vestkyst er høj, med stejle Skrænter, og byder saaledes denne Fugl gode Ynglepladser.

Af Smaafugle saas mange Gul Vipstjerter og Sanglærker, en Del Digesvaler og nogle Bomlærker.

Vestersø er ganske blottet for Rør- eller Sivbevoksning.

Efter Middag lettede vi og sejlede over til Aveirnakø, hvor vi gik i Land paa den østlige Side af Nordenden, i »Revkrog«. Her findes to Søer, og Landet er ikke opdyrket; Øst for den ene Sø ligger et udtørret Kjær med mange Stargræstuer. Begge Søer var skilt fra Havet ved en smal og lav Strimmel Jord, hvor der voksede Hjælme, Marehalm, Strandmalurt og Strandkaal (*Crambe maritima*); paa de fugtige Engstrækninger langs Søerne bestod Vegetationen af kort Græs (*Juncus*); Søerne var uden Siv- eller Rørvegetation.

Fuglelivet var ret fattigt. Kun nogle faa Stormmaager og

Hættemaager saas ved Søerne og langs Stranden; men ingen Reder blev fundet. I den største Sø, »Hovedsø«, svømmede et Par Gravgæs, og paa en lille Odde, der skød sig ud fra Nordkysten i Søen, gik to Stenvendere, saa vidt jeg kunde se, Han og Hun, søgende efter Føde i den fugtige, bløde Jord. De var ret tillidsfulde og lod sig betragte i 20—25 Skridts Afstand, formodentlig har de haft Rede i Nærheden, rimeligvis mellem Strandmalurt eller i en Hjælmebusk paa Tangen mellem Søen og Havet. Et Par Strandskader vadede i det lave Vand langs Søbredden ved Vestsiden, og 3—4 Par saas ved Havkysten.

Paa Engstrækningerne opholdt sig nogle faa Viber, Rødben og Ryler, og i det tørre Kær saas ligeledes enkelte Viber og Rødben; her fandtes mange Gul Vipstjerter; ogsaa paa Engene ved Søerne var der ikke saa faa af denne Art.

I en stejl c. 6 Meter høj Lerklint ved Havet mod Vest fandtes en Digesvale-Koloni. Leret var hist og her lagvis stærkt sandblandet, og i disse sandede Partier havde Fuglene overvejende gravet deres Redehuller. Endelig blev set et Par Digesmutter. Lærker var almindelige overalt, og Præstekraver saas talrige langs Stranden. Terner saas derimod ikke.

Omtrent Kl. 4 forlod vi Avernakø og sejlede over til en ved Sydenden af Bjørnø liggende lang Holm. Den bestaar egentlig af to ganske smaa græsbevoksede Holme forbundne ved et Stenrev, der naar ind til Bjørnø, og som ofte ligger ganske tørt. Til Trods for, at den saaledes nærmes er en lang smal fra Bjørnø udløbende Landtunge, kaldes den fremdeles for »Holmene«. Mange Fugle yngede her, hvad der skyldes, at det var forbudt at gaa i Land paa den, og at Forbudet overvaagedes af en paa Bjørnø lige ved Kysten boende Opsynsmand, der ogsaa indfandt sig straks efter vor Landgang. Holmen tilhører Baroniet Holstenshus.

70—80 Par Stormmaager, enkelte Par Hættemaager, 20—25 Par Hætteterner, omtrent 10 Par Dværgterner, adskillige Par Præstekraver og et Par Strandskader havde Rede der, — Kystterner saas ikke. Der var Æg i alle Maagerederne, 2—3 i hver; alle Æggene var meget lyse, grønlige, med faa Pletter, vistnok en Følge af, at Fuglene ved systematisk Indsamling af Æggene indtil den 25 Maj var tvungne til at lægge et større Antal end normalt. Ingen Fugl havde faaet Lov til at ruge før den anførte Dag, hvad der øjensynligt ikke havde skadet Fuglebestanden;

men efter dette Tidspunkt blev der rigtignok ogsaa sørget for, at Fuglene fik Fred til Rugningen.

Ifølge Opsynsmandens Meddelelse var der i Aar indsamlet halvfjerde hundrede Æg.

I Strandskadernes Rede, der laa mellem Maagerederne paa den yderste Ende af Holmen, var der 2 Æg; rimeligvis er deres Rugning ligeledes bleven forsinket ved Ægindsamlingen.

Herfra sejlede vi over til Kidholm, der ligeledes tilhører Baroniet Holstenshus, og hvor Fuglene ligeledes fredes, idet Landgang er forbudt. Men her er det langt vanskeligere at passe paa, at Forbudet ikke overtrædes, idet Holmen ligger omtrent 250 Meter fra Fynskysten, hvad der ogsaa bekræftedes ved, at der kun fandtes nogle faa Par Stormmaager og to Par Dværgterner paa Holmen, og at Maagerederne alle var tomme; en Dværgternerede indeholdt 3 Æg.

Holmen er c. 400 Meter lang, c. 25 Meter bred og bestaar af Ral med sparsom Græsvækst.

Jagten sejlede, paa Grund af de store Sandflak, der strækker sig rundt om Svelmø, Syd om denne Ø, medens jeg roede indenom den og atter gik om Bord Øst for Øen, hvorpaa vi sejlede ind til Fjællebro, hvor vi ankom Klokken halvti og kastede Anker for at overnatte.

Den 31 Maj. Kl. 6 lettede vi og stod over til »Revtrille«, den østligste Spids af Avernakø, hvor der tidligere skulde have været en Hættemaagekoloni. I Aar fandtes her ingen saadan. Herfra sejlede vi over til »Flæskholm«, en lille trekantet Holm, c. 150 Meter i Længde og Bredde, c. 1800 Meter Øst for Avernakø.

Jordbunden var tør og bevokset med højt Græs, Overfladen jævn med lave Brinker mod den smalle, stenede Strand, paa hvilken der var rigeligt af store Sten.

Inde paa Holmen saas nogle faa Rødben og et Par Lærker, ved Kysterne to Par Strandskader, nogle Præstekraver, 4 Par Dværgterner, nogle Stormmaager og Hættemaager samt 3 Kystterner. Adskillige tomme Maagereder vidnede om Besøg af Ægsamlere. Kystterne fløj bort fra Holmen og har næppe haft deres Hjem der, de øvrige nævnte Arter, antager jeg, har ynglet der.

Vi sejlede nu over til Drejø og gik i Land ved Mejlhoved. Her ligger to Smaasøer, ganske blottede for Siv- eller Rørvegetation, omgivne af fugtige Engstrækninger. Paa disse færdedes

mange Ryler — intet Steds var den set saa talrig som her — nogle Viber, Rødben, en Del Gul Vipstjerter; ved Søerne og langs Stranden opholdt sig en Del Hættemaager, henved et halvt Hundrede ialt, og nogle Hætteterner; men ingen Reder blev fundet, ligesom Fuglene ikke ved deres Adfærd røbede, at de havde Reder der i Nærheden. — Ved Stranden saas en Del Præstekraver, nogle Dværgterner samt et Par Digesmutter. Paa Landevejen, der laa tæt herved, sad en Mængde Digesvaler; de havde søgt Læ her, hvor en lav Grøftvold brød den stærke Blæst; det var Graavejr og raakoldt. Lærke var almindelig.

Vi forlod Drejø og sejlede over mod Grydholm og roede ind til den. Holmen er meget lille, højst 100 Meter i Længden og kun halv saa bred, flad, græsbevokset og med smal, gruset Strand, opfyldt af store Sten.

En halv Snes Toppet Skalleslugere fløj op fra Stranden, da vi nærmede os Holmen. Endvidere saa vi nogle faa Stormmaager, et Par Præstekraver og et Par Dværgterner og fandt nogle tomme Maagereder.

Vi sejlede videre op til Skaarø og roede i Land ved Øens Nordvestkyst, hvorfra vi gik ud paa Nordenden, »Skarø-Odde«. Tæt langs Stranden findes et stort vaadt Kær, adskilt fra eller begrændset mod Havet af et Dige.

I Kæret saas en Del Viber og Rødben, nogle faa Ryler, mange Gul Vipstjerter og Lærker, langs Stranden flere Par Præstekraver og Dværgterner samt to Hvid Vipstjerter. Adskillige Hættemaager blev set, saavel gamle som unge ikke udfarvede Fugle. Ude i Havet ved Spidsen af Odden laa tre Par Gravgæs samt en Flok Graaænder paa 15—20 Stykker; 6 Toppet Skalleslugere fløj forbi.

Ingen Reder blev fundet; men det maa sikkert antages, at Vibe, Rødben, Ryle, Gul Vipstjert har ynglet i Kæret, sandsynligt ogsaa Hættemaage, og Dværgterne, Præstekrave, Hvid Vipstjert ved Stranden. Hvorvidt Gravgæssene havde Rede i Diget, der beskyttede Øen, er naturligvis vanskeligt at have nogen bestemt Mening om, usandsynligt er det ikke; jeg har andetsteds set denne Fugl bygge i Tangdiger; her fandtes ingen Klinter eller Bakker i Nærheden.

Vi sejlede herfra over til Hjelmshoved, hvis nordlige Del bestaar af lav Eng og er ubeboet. Her gik vi i Land og fandt

nogle faa Par Viber og Rødben samt nogle Lærker inde paa Engene og ved den lille Sø, og langs Stranden nogle Præstekraver. En Graakrage gik her og søgte Føde. Reder saas ikke; men antagelig har Vibe, Rødben og Præstekrave ynglet her, men kun i ringe Antal.

Det havde blæst hele Dagen fra Nordøst, og Vinden tog til efter Middag, ligesom Søen var meget urolig. Vi havde derfor bestemt at gaa ind til Skovballe Udskibningssted paa Taasinge Sydvestkyst og overnatte der, men forinden undersøge Græsholm og Vibeholm samt Vestenden af Hjortø, »Halen«.

At sejle Nord om Grunden, der omgiver Græsholm, for at ro ind til denne fra Vest i Læ for Vinden, vilde tage for lang Tid; det var allerede noget hen paa Eftermiddagen, og vi maatte endnu, medens det var lyst, foretage Sejladsen ind til Ankerpladsen ved Skovballe gennem det smalle Sund mellem Hjortø og Taasinge, hvor udstrakte Landgrunde gør Farvandet meget vanskeligt at besejle. Jagten ankrede derfor op Øst for Holmen, og jeg maatte herfra, paa Grund af den høje Sø, gaa alene ind i Prammen.

Græsholm er omtrent 300 Meter lang og 100 Meter bred, ret afrundet i Form, men skyder en lang »Hale« ud mod Syd, og denne fortsættes af et Stenrev, der overskyldes af Søen. Jordbunden var tør; og Vegetationen bestod paa den nordre, brede Del af højt Græs; paa »Halen« voksede væsentlig kun Strandarve; Strandbredden var smal, gruset og stenet, hist og her laa store Stenblokke. Inde paa Holmen opholdt sig 5—6 Par Rødben, der utvivlsomt havde smaa Unger; ved Stranden færededes adskillige Præstekraver, og her saa jeg endvidere 2 Par Strandskader, 4—5 Par Dværgeterner og nogle Stormmaager, Reder saa jeg ingen af, men mener dog, at de nævnte Fugle, med Undtagelse af Stormmaagerne har ynglet paa Holmen. — Ude paa Sydenden saa jeg en eneste Stenvender, der fløj op og forlod Holmen i Retning mod Syd, da jeg nærmede mig.

Det kostede Anstrængelse og Tid at ro mod Vind og Sø ud til Jagten, der derpaa lettede og stod over til Vestenden af Hjortø, ud for hvilken Ankeret atter blev kastet. Vi roede herfra ind til Vibeholm, en lille meget smal, sandet Holm, bevokset med lidt Græs og Hjælme. Her saas nogle Stormmaager, men ingen Maagereder, en Stenvender, der fløj bort fra Holmen i Retning af Græsholm, og en Sanglærke, der fløj op fra sin Rede med 4 Æg.

Herfra gik vi i Land paa Hjortø Hale, en lang ret smal, sandet Halvø, bevokset med kort Græs, Faareleger og Hjælme. Her blev set nogle faa Viber og Rødben, en Del Præstekraver, 2—3 Par Dværgterner og 12—15 Stormmaager, ligesom nogle faa, tomme Maagereder blev fundet.

Vi gik atter om Bord og sejlede ind til Skovballe, hvor vi ankrede op Kl. 8, og gik i Land for at købe Brød og nogle andre nødvendige Sager.

Den næste Dag skulde de to tæt ved liggende Holme »Odden« og »Mejlholm« undersøges, hvorefter det var min Hensigt at sejle mod Syd for at undersøge de store Engstrækninger paa Taasinges Sydvestende, »Maanen« kaldet samt Vestenden af Halmø og den mod Øst udløbende Odde paa Ommels Hoved.

Den 1 Juni. Tidligt om Morgenen blev jeg vækket af Skipperen, som bad mig hjælpe sig med at faa endnu et Anker ud, da Jagten var kommen i Drift, trods det ene udkastede Anker. Det blæste en Storm fra Nordøst, og Regnen strømmede ned. Ankeret fik vi ud og standsede derved i rette Tid Skuden fra at gaa paa Grund ved »Odden«, som vi var kommen betænkelig nær. Søen var i et saadant Oprør, at vi maatte blive om Bord, ligesom Skipperen ej heller af Frygt for Grundene, der strækker sig ud fra Taasinge og næsten mødes med dem fra Hjortø, turde lette. Stormen varede hele Dagen omtrent med ens Voldsomhed, nu og da ledsaget af mægtige Regnskyl. Dagen forløb kun langsomt for os i vor ufrivillige Ørkesløshed.

Den 2 Juni. Stormen var taget lidt af i Nattens Løb, men piskede dog fremdeles Søen til Skum. Skipperen mente, at den op ad Dagen atter vilde tage til og raadede til at forsøge paa at slippe ud af den smalle Rende snarest muligt. Ved forenede Kræfter blev Ankrene halede ind, samtidig med at Motoren sattes i Gang, og det lykkedes os at komme klar af Grundene og at slippe ud i rum Sø. Imidlertid tiltog Stormen atter i Styrke, og den ene Regnbyge fulgte efter den anden.

Under disse Omstændigheder var det ikke til at tænke paa at gøre Landgang paa de ovenfor nævnte Lokalteter, der alle var omgivne af store Sandgrunde, og jeg saa mig saaledes nødsaget til at afslutte Undersøgelserne og sejle til Rudkøbing, hvor vi ankom efter 4 Timers Sejlads.

Som det af den foranstaaende Beretning fremgaar, var Vejrforholdene i hele Perioden, over hvilken Undersøgelserne strakte sig, ikke gunstige for disse og særdeles ubehagelige. Det blæste næsten stadigt med en kold skarp Vind fra Nord, og gentagne Gange lagde Storm Hindringer i Vejen for Undersøgelserne. Under første Del af Rejsen regnede det ofte, og med Regn sluttede den. Kun én Dag var det varmt Solskinsvejr, nemlig 27 Maj om Formiddagen; men om Eftermiddagen tog Blæsten atter fat og hævede sig til Storm.

En Oversigt over Vejrforholdene anføres her:

- 21 Maj: Regn til Kl. 6 Aften, derefter Klaring, let Brise.
 22 — Regn og Stille til henimod Middag, derpaa Solskin; om Eftermiddagen let Brise.
 23 — Graat om Formiddagen; ved Middag friskede det op og blev klart; om Eftermiddagen Blæst.
 24 — Støvregn om Morgenens; hen paa Formiddagen blæste det op, og Blæsten tiltog til hen mod Aften, da den atter lagde sig.
 25 — Halvskyet, frisk Luft; henimod Aften stille.
 26 — Halvskyet, frisk Luft om Morgenens; Blæsten tiltagende Resten af Dagen.
 27 — Solskin og varmt; om Formiddagen let Brise, ved Middagstid stille, om Eftermiddagen graanede det, henimod Aften pludselig Storm.
 28 — Stormende, halvskyet; Stormen aftagende lidt i Styrke ved Middagstid, men holdt sig saaledes Resten af Dagen.
 29 — Klart, men blæsende og koldt.
 30 — Skyet, haard Blæst.
 31 — Blæst, tiltagende i Styrke; om Aftenen Regn.
 1 Juni: Regn og Storm.
 2 — Regn og Storm, om Eftermiddagen lagde Stormen sig, og Vejret klarede.

Trods dette blev 45 Holme, Odder o. l. Lokalteter, der syntes egnede for Strandfugles Ynglen, undersøgt, og efter de gjorte Iagttagelser vil et Billede af Fuglelivet i Yngletiden paa Holmene og Øerne Syd for Fyen let kunne dannes.

For mig blev dette en stor Skuffelse, eftersom jeg paa de udmærkede Lokalteter havde ventet at finde en talrig Fuglebestand. Som gentagende anført er Mangel paa Fred for de

ynglende Fugle efter min Mening Aarsagen til den paafaldende Fugletomhed. Overalt taltes om Maagernes Skadelighed, og Æggene, friske saavel som rugede, indsamledes ganske planløst og af alle og enhver.

At standse dette Uvæsen er næppe muligt, saa længe Indsamling af Maage- og Terneæg kan ske saa ganske uden Kontrol, som Tilfældet nu er. Ofte ligger Holmene saaledes, at noget Opsyn fra Ejerens Side vanskeligt lader sig udføre uden Bekostning, og ofte er Ejendomsretten paa flere Hænder eller endog ikke tilstrækkelig kendt af Befolkningen.

Naar Ejeren ikke selv foretager planmæssig Ægindsamling, har han ofte ingen Interesse i at hævde sin Ejendomsret og lader, hvem der vil, samle Æg.

Kun ved en Forandring af Jagtloven lader dette Uvæsen sig udrydde.

Saa længe det ganske var forbudt at indsamle Æg, var Overtrædelserne af dette Forbud vistnok forholdsvis faa, idet offentlig Salg af Maage- og Terne- samt Vibeæg og alle andre Strandfugleæg, ikke kunde finde Sted som nu. Befolkningen var sig endvidere den Gang bevidst, at der blev begaaet et Lovbrud ved Ægindsamlingen, medens det nu i det højeste staar for den som Indgreb i anden Mands Ret, der ofte slet ikke hævdes og undertiden er vanskelig at udrede.

Naar den omhandlede Tilladelse til Indsamling af Maage-, Terne-, Vibe- og Andeæg i Jagtlovens § 17 blev slettet, og der i Stedet for indførtes en Bestemmelse om, at Indenrigsministeriet efter Ansøgning fra den paagældende Grundejer kunde meddele denne Tilladelse til Indsamling af Maage- og Terneæg samt Andeæg paa Betingelse af, at denne skete forsvarlig og under fornøden Hensyntagen til Fuglenes Formering og — af Hensyn til Kontrol — med Forpligtelse til at bekendtgøre Tilladelsen, der aarlig maatte fornyes, og til at paase, at ingen anden ubeføjet samlede Æg paa det omtalte Terræn, — vilde der, tror jeg, opnaas en virksom Beskyttelse for Strandfuglenes Yngel; Ejerne af Arealer, hvorpaa større Fuglekolonier fandtes, vilde kunne faa et passende Udbytte af disse og derved faa Interesse for at frede Kolonierne, ligesom det blev muligt at holde visse Arters Udbredelse indenfor rimelige Grændser, hvor saadant maatte være ønskeligt af Hensyn til andre Arter eller af anden Grund.

Jeg vil i denne Forbindelse kortelig berøre nogle Forhold vedrørende enkelte af de paa Klægbanken i Ringkøbing Fjord ynglende Fuglearter.

Hagerup angiver de i 1893 paa Klægbanken ynglende Hættemaagers Antal til 500—1000 Par, medens han anslaaer Splitternernes Antal til 2000—4000 Par og Sandterne til 100—200 Par (Orn. Monatsschrift XIX. Jahrg. 1894. S. 153—54).

Da jeg i Maj 1903 første Gang besøgte Klægbanken, havde Hættemaagerne i de forløbne 10 Aar formeret sig saaledes, at »den (ϕ: Hættemaagekolonien) har lagt Beslag paa Størsteparten af Holmens sydlige $\frac{3}{4}$ Del. At opgive noget Tal paa Fuglene er yderst vanskeligt; det maa ansættes til adskillige Gange Tusind«. — »Imellem Hættemaagerne fandtes flere Kolonier af Splitternen, ret begrænsede i Omfang, men meget talrige paa Individer; i alt var der vist over 3000 Fugle«. — »Sandternen var kun tilstede i ret ringe Antal, fordelt i to Kolonier, og havde valgt den nordlige Del af Holmen (hvor ingen eller meget faa Hættemaager fandtes) til Redeplads; alt i alt var der næppe et Par Hundrede Fugle« (100 Par). (Cit. e. Dagbog).

I Juni 1904 »havde Hættemaagen maaske bredt sig endnu mere« (cit. e. Dagbog). »Splitternen var meget talrig, Antallet næppe mindre end i 1903« (cit. e. Dagbog). »Kolonierne fandtes snart paa aabne rørfri Pletter, — dette var navnlig Tilfældet paa Holmens nordlige Del, — snart ganske omgivet af høje Rør paa sammenskyllede Bunker af Flodvrag« (cit. e. Dagbog).

Rambusch angiver i sin Bog om Ringkøbing Fjord Hættemaagernes Antal til c. 10,000, og at de har taget den sydligste $\frac{2}{3}$ Del af Holmen i Besiddelse, Splitterne til c. 4000 og Sandterne til c. 300 Stykker. Der findes intet Aarstal anført; men da Bogen er afsluttet i Sommeren 1900, sigtes der formodentlig til sidst i Halvfemserne.

Som det heraf fremgaar, har Hættemaagen Aar for Aar bredt sig, og i 1909 var kun en ganske lille Part af Holmens Nordende tilbage, som endnu ikke var taget i Besiddelse af denne Fugl. Dette er naturligvis kun sket paa Bekostning af de andre Fuglearter. Saaledes forsvandt Splitternen for nogle Aar siden ganske. Grunden hertil har man rigtignok villet søge i den i Aarenes Løb tiltagne Rørbevoksning, som skulde hindre Ternerne i at finde Steder, hvor de kunde lægge deres Æg.

Jeg stiller mig imidlertid stærkt tvivlende overfor Rigtigheden

af denne Forklaring; thi i 1909 var der endnu ingen Mangel paa passende Steder, hvor Splitterne kunde have ynglet; som bekendt kræver de, paa Grund af deres selskabelige Ynglen, kun yderst ringe Plads til deres Kolonier, idet Rederne ligger tæt Side om Side.

Det i Vinterens Løb sammenskyllede Flodvrag, der i store Flager lejrer sig paa Holmen, og hvorigennem Rørene om Foraaret oftest ikke formaar at trænge, har her altid med Forkærlighed været valgt til Yngleplads af denne Fugl, og saadanne Flodvrag-Bunker fandtes i rigeligt Antal nævnte Aar.

Langt sandsynligere, tror jeg, Grunden maa søges i Hættemaagens stærke Formering samt i den i de seneste Aar før 1909 stedfundne vistnok ganske planløst foretagne Indsamling af Æg paa Holmen, idet Terneæggene er indsamlede sammen med Hættemaagernes.

(Efter en mig tilflydt Meddelelse skal en Del Splitterner i 1909 have opholdt sig ved Klægbanken og lagt Æg men forsvandt senere; da jeg besøgte Holmen i Juni, saas ingen. — I 1910 skal et mindre Antal atter have ynglet der.)

I den stadig tiltagende Hættemaagebestand rummes en overhængende Fare for de øvrige af Klægbankens Ynglefugle, hvorblandt der findes ganske særlig interessante Arter, og det vilde derfor være ønskeligt, om der kunde træffes nogle Foranstaltninger til Gavn for disse. En forstandig og samvittighedsfuldt foretaget Indsamling af Hættemaageæg vilde vist kunne føre til det forønskede Resultat, saaledes at Hættemaagekolonien trængtes tilbage fra Holmens nordlige Fjerdedel, der forbeholdes de øvrige Fuglearter. Salget af de indsamlede Maageæg vilde kunne dække Omkostningerne ved Indsamlingen. Denne burde da ske saaledes, at ingen Hættemaager blev taalt ynglende indenfor den trukne Grændse.

Samtidig vilde man derved kunne opnaa at faa et virksomt Opsyn med Holmens Fredning i Yngletiden.

Blandt de undersøgte Holme at paapege nogen, der særlig egner sig for Fredning, naar der ikke samtidig ansættes fornødent Opsyn, er vanskeligt. Deres Beliggenhed er jo ofte saaledes, at en Landgang næppe vil blive bemærket fra de beboede Øer. (Herfra er naturligvis undtaget Dejgrø og Lilleø ved Ærøskøbing, hvor Tilsynet nogenlunde let kan ske fra Ærøs-

købing, og »Holmene«; men disse tre Lokalteter er i Forvejen frede.)

Storeholm ved Ristinge Hale, der ejes af en Gaardmand, maatte vel siges at have visse Betingelser for Fredlysning. Den rummer forholdsvis mange Fugle og ligger nogenlunde afsides, saa at den vist ikke hemsøges ret ofte. Søndagsbesøg fra Marstal rummer vist den største Fare for den. Nogen Opsigt fra Beboerne paa Ristinge Hale vilde derfor være nødvendig.

Langholm ved Marstal og i Forbindelse dermed Langholms Hoved maatte ogsaa, navnlig af Hensyn til Beliggenheden tæt ved Marstal, hvorfra Landgang paa i alt Fald den førstnævnte, let kan bemærkes, kunne komme i Betragtning. Deres Lidenhed vil paa den anden Side let blive en Hindring for deres Fredlysning, om denne maatte kræve noget større økonomisk Offer. Holmene ejes af Marstal.

Bredholm, der er en ganske fortrinlig Yngleplads for Strandfuglene, og som ogsaa rummer et rigt Fugleliv, ligger saa udsat, at en Fredlysning kun vilde være virksom, om den overvaagedes af en Opsynsmand, der maatte bo paa Holmen i Yngletiden (medio April eller fra Maj til ultimo Juni). Holmen ejes af Tranekær.

Store Egholm og Lille Egholm, Syd for Birkholm, er med Hensyn til udsat Beliggenhed og Fugleliv omtrent at sidestille med Bredholm. Store Egholm benyttes til Græsning, og en Kreaturpasser bor paa den om Sommeren; denne Mand kunde maaske føre Tilsyn med en eventuel Fredlysning, hvad der dog paa Grund af Holmens Størrelse næppe vilde kunde udføres tilstrækkelig energisk af ham, ved Siden af hans øvrige Beskæftigelse. At føre noget virkningsfuldt Tilsyn med Lille Egholm vilde han i alt Fald ikke være i Stand til. Holmenes Ejendomsforhold er mig ukendt.

Bondeholm ved Strynø, der sammen med Vogterholm ejes af Strynøboerne, bliver saa ofte besøgt af Folk, der henter Ral og Sten der, at en Fredning af Fuglenes Yngel vist vanskelig kan blive virkningsfuld. Den lille Bondeholm vilde vel nok være egnet dertil, om det fornødne Tilsyn kunde skaffes.

Som det heraf fremgaar, turde de Omkostninger, der udkrævedes for at skaffe fornødent Tilsyn paa de nævnte Holme være for betydelige til, at en Fredlysning lader sig iværksætte, navnlig da der andet Steds i Danmark findes Steder, der forinden bør

komme i Betragtning af Hensyn til de der ynglende Fuglearter, først i Rækken Nordre Rønner ved Læsø, hvor Stenvender, Grylletejste, Gravgaas, Strandpiplærke endnu er ret talrig ynglende, og hvor Bekostningerne ved en Fredlysning vistnok vilde være ret beskedne.

Ialt blev paa Holmene og Øerne samt i de besøgte Skove set 56 Arter, hvoraf de 47 ynglede. Som Ynglefugle paa de Lokalteter, hvis Undersøgelse navnlig var Rejsens Øjemed — Holme og Smaaøer — fandtes 22 Arter.

Følgende Arter blev set:

1. *Anas penelops*, Pibeand. 3 Gange blev denne Art set, nemlig 22 Maj, 4 Hanner og 5 Hunner i Flok ude i Havet Sydvest for Skovø, 23 Maj 5 Hanner og 1 Hun i Flok i Lindelse Nor, Nord for Egholm, og 30 Maj 3 Hanner og 1 Hun i Vestersø paa Lyø. Alle Hannerne var i Pragtdragt. Der er dog næppe nogen Grund til at antage, at Arten ynglede de nævnte Steder eller paa andre Lokalteter, der blev besøgt.

2. *Anas boscas*, Graaand. Ynglende. Paa Lille Svelmø blev en tom Rede (bestemt efter de deri værende Dun og Fjer) fundet 28 Maj. Ogsaa i det udtørrede Sund mellem Skovø og Sidø formoder jeg, at den yngler. Paa Smaaholmene ynglede den ikke. Smaaflokke blev set paa forskellige Steder.

25 Maj, 4 Andrikker paa Grensholm, 26 Maj en lille Flok ved Nyland, 30 Maj 6 Andrikker i Vestersø paa Lyø, 31 Maj en Flok paa 15—20 Stykker Nord for Odden paa Skaarø.

3. *Tadorna cornuta*, Gravgaas. Ynglende. Paa de Øer og Holme, hvor der fandtes Skrænter og Brinker, blev denne Art saa godt som altid set, paa de flade Holme derimod undtagelsesvis. Paa en lille Holm i Lindelse Nor var der oppe i en Bakke to dybe Huller og i Sandet udenfor disse fandtes Fodspor af Gravgæs.

(Jeg har andetsteds oftere fundet Reden paa flade Holme, skjult mellem Brændenælder eller højt Græs).

23 Maj, et Par laa tæt ved Kysten Nord for Egholm i Lindelse Nor. 2 Par ved en lille Holm i Lindelse Nor. 26 Maj, et Par fløj forbi Store Egholm. 27 Maj, et Par fløj langs Klinten paa Dejgrø. 28 Maj, flere Par saas langs den høje og stejle Klint paa Halvøen »Bjærgene«s Nordøstkyst. 30 Maj, 2 Par svømmede i Vestersø paa Lyø, og 6 Par fløj langs Kysten ved Lyø's Nordvestende. Et Par saas i Hovedsø paa Avernakø's Nordøstende. 31 Maj, 3 Par Nord for Odden paa Skaarø.

4. *Pagonetta glacialis*, Havlit. Den 27 Maj saas en (vistnok) ung Fugl ude i Havet mellem Store Egholm og Ærøskjøbing.

5. *Oedemia nigra*, Sortand. Den 23 Maj fløj 3 Fugle op for Skibet mellem Ristinge Hale og Lindelse Nor.

6. *Somateria mollissima*, Ederfugl. Den 24 Maj saas mellem Ristinge Hale og Marstal en Flok paa 10 Fugle og en Flok, som vi passerede tæt forbi, bestaaende af 2 Hanner i Pragtdragt, en Han med sortagtig Ryg og 3 Hunner eller unge Fugle.

7. *Mergus serrator*, Toppet Skallesluger. Ynglende. Reder af denne Fugl blev fundet paa Dejgrø og paa Lille Svelmø. I øvrigt saas den jævnlgt, og yngler vist paa adskillige af Holmene og Øerne.

22 Maj, 3 Fugle, ingen Hanner i Pragtdragt, i Flok i Havet Sydvest for Skovø. 23 Maj, to fløj forbi en lille Holm i Lindelse Nor, vel et Par. 26 Maj, 1 Fugl fløj ud fra Grensholm. 26 Maj, 6 Fugle, ingen Hanner i Pragtdragt, laa sammen ud for Lille Egholm; 2 Fugle, begge i den graa Dragt, stod paa Strandbredden ved Sydkysten af Store Egholm, flere blev set flyve langs Kysten. 27 Maj, en Rede med 9 Æg fandtes under en Tjørnebusk paa Dejgrø. 28 Maj, flere Fugle, to og to i Følge, saas langs Nordkysten af Halvøen »Bjærgene«; de har snarest haft deres Hjem ovre paa den nærliggende Dejgrø; 10—12 Fugle fløj ud fra Lille Svelmø; en Rede med 1 Æg blev funden under en Tjørn. 30 Maj, 2 Fugle i graa Dragt svømmede sammen i Vestersø paa Lyø. 31 Maj, en halv Snes fløj op fra Strandbredden af Grydsholm, vistnok ingen Hanner i Pragtdragt mellem dem; skønt Holmen blev gennemsgøgt omhyggeligt, fandtes ingen Reder; 6 Fugle fløj forbi Skaarø.

8. *Anser torquatus*, Knortegaas. Den 22 Maj blev en Flok set mellem Rudkøbing, trækkende mod NNØ meget højt til Vejrs; Klokken var 7 Aften.

9. *Vanellus cristatus*, Vibe. Ynglende. Paa alle de græsbevoksede Holme og paa Øerne, hvor der fandtes Enge, ynglede denne Fugl om end ikke i særlig stort Antal; paa alle de smaa Holme fandtes den ikke.

22 Maj, Store Fugleholm, to Par vistnok ynglende. Sidø og Skovø, en Del Viber fandtes i det udtørrede Sund mellem Øerne; omkring paa Markerne saas adskillige; talrig var Arten dog ikke. 23 Maj, Vogterholm, nogle enkelte Par saas, ynglede sikkert. Kamsø, nogle, sikkert ynglende. Egholm (i Lindelse Nor) nogle, sikkert ynglende. Lille Holm i Lindelse Nor, en blev set, næppe ynglende der. Lille Holm, Nord for Langø i Lindelse Nor, en Del Viber, vist ynglende der. 24 Maj, Storeholm v. Ristinge Hale, mange, sikkert ynglende.

26 Maj, Sandhoved paa Birkholm, en Del, sikkert ynglende. Store Egholm, mange, sikkert ynglende. 27 Maj, Dejgrø, en Del blev set, ynglede sikkert der. Lilleø, nogle Par ynglede der, en Rede med 4 svagt rugede Æg blev fundet. 28 Maj, Halvøen Bjærgene, en Del blev set, en stor omtrent flyvedygtig Unge blev fanget (atter løsladt). 30 Maj, Vestersø paa Lyø, en Del saas paa de fugtige Enge ved Søens Østside, ynglede sikkert der. Avernakø, paa Øens Nordvestende ved de derværende Søer og i det udtørrede Kjær saas nogle, ynglede sikkert der. 31 Maj, Mejlhoved paa Drejø, nogle i Engene omkring Søerne dér, vist ynglende. Skaarø, en Del saas i Kjæret paa Øens Nordende, ynglede sikkert der. Hjelmshoved, ganske faa blev set, ynglede sikkert. Hjortholms Hale, nogle faa, vistnok ynglende.

10. *Charadrius squatarola*, Strandhjejle. Den 28 Maj saas en Fugl i Sommerdragt ude paa den flade Forstrand ved Nordøstkysten af Halvøen »Bjærgene«.

11. *Ægialitis hiaticula*, Præstekrave. Ynglende. Denne Art blev set saa godt som ved alle Kysterne, og dens Rede med Æg fandtes flere Gange. Selv paa de ganske smaa Holme opholdt sig et eller enkelte Par, og mange Steder var den talrig.

22 Maj, Lille Fugleholm, 1 Par; Reden med 4 Æg fandtes i Sandet. Store Fugleholm, 2 eller 3 Par blev set, ynglede sikkert. Sidø og Skovø, paa den smalle Strandbred udenfor Diget færdedes nogle faa Par, og i det udtørrede Sund mellem Øerne ligeledes enkelte Par; den ynglede sikkert begge Steder. 23 Maj, Vogterholm, adskillige Par langs Kysterne, sikkert ynglende. Bondeholm, nogle faa saas, ynglede sikkert. En lille Holm Syd for Egholm i Lindelse Nor, enkelte saas, men de ynglede næppe her. En lille Holm i Lindelse Nor, 2 Par blev set, vistnok ynglede de der. En lille Holm Nord for Langø i Lindelse Nor, nogle blev set, ynglede vistnok der. 24 Maj, Storeholm ved Ristinge Hale, flere Par færdedes ved Strandbredderne, utvivlsomt ynglede de der. Ristinge Hale, flere Par, vistnok ynglende. 25 Maj, Langholm, nogle saas, vistnok ynglende. Langholms Hoved, nogle saas, ynglede sikkert der. 25 Maj, Grensholm, et Par opholdt sig der og ynglede sikkert. Græsholm, enkelte saas, vistnok ynglende. Bredholm, mange langs Stranden, sikkert ynglende. 26 Maj, Lille Egholm, adskillige blev truffet og ynglede sikkert der. Store Egholm, ret almindelig, sikkert ynglende. Sandhoved paa Birkholm, enkelte saas ved Strandbredden, ynglede sikkert der. 27 Maj, Dejgrø, nogle faa saas langs Sydvestkysten, og ynglede sikkert der. Lilleø, nogle blev set, ynglede sikkert der. 28 Maj, Halvøen »Bjærgene«, mange saas her og ynglede sikkert. Lille Svelmø, adskillige saas langs Strandbredderne, ynglede sikkert. 30 Maj, Lyø, Revet, mange saas her, en Rede med 4 Æg blev funden. Lyø, Stranden Syd for Vestersø, en Del saas her og ynglede sikkert. Avernakø, ved Revtrille, talrig og ynglede sikkert. Holmene ved

Bjørnø, flere Par blev set, en Rede med 4 Æg blev fundet. 31 Maj, Flæskholm, nogle blev set, ynglede vistnok der. Drejø, Mejlhoved, langs Kysten saas adskillige, ynglede sikkert der. Grydsholm, et Par saas, ynglede sikkert der. Skaarø, Odden, flere Par saas langs Kysten, ynglede sikkert der. Hjelmshoved, nogle faa saas langs Kysten ved Øens Nordende, ynglede sikkert der. Græsholm, adskillige fandtes her, sikkert ynglende. Hjortholms Hale, en Del saas her, sikkert ynglende.

12. *Streptilas interpres*, Stenvender. Ynglende. Denne Fugls Udbredelse i den undersøgte Egn var meget begrændset og uensartet. Saaledes var den paa nogle Holme ret talrig, medens den paa andre nærvæd liggende slet ikke blev set, selv om Naturforholdene syntes at være ganske ens. En lignende pletvis Udbredelse har jeg ogsaa andetsteds bemærket for denne Arts Vedkommende.

Den ynglede paa Storeholm, Langholms Hoved, Grensholm, Bredholm, Boddiken, Lille Egholm, Bondeholm og paa Nordenden af Avernakø. — Paa Græsholm ved Hjortø og paa Vibeholm saas hvert Sted en enkelt Fugl, maaske var det den samme.

Talrigst var den paa Bredholm, paa hvilken mindst 10 Par ynglede.

3 Reder med Æg blev fundet, alle fortrinlig skjulte og anbragte tæt ved Strandkanten saaledes, som jeg har set det ved alle de andre Reder, jeg har fundet af denne Art her i Landet.

En Rede indeholdt 4 Æg, en 2 Æg og en 1 Æg, hvad der bekræfter mine Erfaringer fra andre Ynglesteder, at Æglægningen finder Sted i Begyndelsen af Juni Maaned.

23 Maj, Bondeholm, et Par blev set, antagelig vilde de yngle her. 24 Maj, Storeholm ved Ristinge Hale, 2 maaske 3 Par, utvivlsomt vilde de yngle her. 25 Maj, Langholms Hoved, 3 maaske 4 Par blev set, en Rede med 4 Æg fandtes i en tæt Marehalmbusk, der ganske skjulte Reden, Adgangen til denne var fra Siden og vendte mod Stranden. Grensholm, 4 Par blev set, en Rede med 1 Æg fandtes i en Græstue ved den stenede Strandbred. Bredholm, mindst 10 Par blev set, og en Rede med 2 Æg fandtes i en tæt Græstue ved den stenede Strandbred. I Reden laa sammen med Æggene en rund Sten af samme Størrelse som disse. Boddiken, et Par saas der. Lille Egholm, mindst 2 Par saas, utvivlsomt har de haft Rede eller har villet yngle der. 30 Maj, Avernakø. Paa en lille Odde i Hovedsø ved Øens Nordende saas et Par og har utvivlsomt ynglet der i Nærheden. 31 Maj, Græsholm, en blev set, den fløj ud over Havet mod Syd. Vibeholm, en blev set, den fløj ud over Havet mod Græsholm.

13. *Hæmatopus ostreologus*, Strandskade. Ynglende. Saa godt som paa alle Holme og Øer blev denne Fugl set og ynglede uden Tvivl paa de fleste af disse.

Paa Store Egholm var den særlig talrig.

Der blev fundet Reder med 3 Æg paa Vogterholm 23 Maj og med 2 Æg paa »Holmene« ved Bjørnø 30 Maj. Da der paa sidstnævnte Sted indtil 25 Maj var indsamlet Maageæg, har de der fundne Æg vistnok været efterlagt Kuld, og samme Mulighed er ogsaa til Stede for Æggene paa Vogterholm, hvor der saa godt som daglig færdedes Folk fra Strynø.

Paa Lilleø fandtes 27 Maj en c. 8 Dage gammel Unge. Efter Fuglenes Adfærd at slutte var Rugetiden forbi paa alle de besøgte Lokalteter.

Reden paa Bondeholm bestod af en flad Fordybning i Strandbreddens Grus og havde intet Spor af nogen »Brolægning«. Reden paa »Holmene« laa i Græsset mellem Maagereder og havde heller ikke nogen Belægning af Smaasten.

22 Maj, Store Fugleholm, et Par saas, sandsynligvis ynglede de der. 23 Maj, Vogterholm, to Par opholdt sig her, Reden, tilhørende det ene Par, blev fundet med 3 Æg. Ogsaa det andet Par syntes at have Yngel her. Bondeholm, en lille Flok paa 3 Fugle saas her, ynglede vist ikke. Lille Holm, Syd for Egholm, i Lindelse Nor, et Par saas her, men ynglede ikke. Lille Holm, Nord for Langø, i Lindelse Nor, en blev set, vist ikke ynglende her. 24 Maj, Storeholm ved Ristinge Hale, en blev set; men Arten ynglede vist ikke her. 25 Maj, Langholm, 4 Fugle i Flok, muligvis har de ynglet her, men Æggene tagne. Langholms Hoved, 1 Par opholdt sig her og har vist ynglet paa Holmen. Grensholm, en Flok paa 3 Fugle blev set, ynglede næppe her. Bredholm, omtrent en Halv Snes Par fandtes her og ynglede sikkert. 26 Maj, Lille Egholm, 2 eller 3 Par, sikkert ynglende. Store Egholm, talrig paa Holmen, antagelig ynglede omkring en Snes Par der. Dejgrø, 4—5 Par blev set og har sikkert ynglet der. 27 Maj, Lilleø, mindst 4 Par blev set og ynglede der, en c. 8 Dage gammel Unge blev fundet. 28 Maj, Halvøen »Bjærgene«, mange blev set og en Del af dem har sikkert ynglet der. Lille Svelmø, 5—6 Par saas, ynglede vist sikkert der. 30 Maj, Revet paa Lyø, 5—6 Par saas, ynglede sikkert. Avernakø, Revtrille, 3—4 Par saas, ynglede sikkert. Hovedsø, Avernakø, 1 Par, ynglede vistnok. Flæskholm, 2 Par blev set, ynglede vist der. Græsholm, 2 Par blev set, ynglede vist der.

14. *Totanus calidris*, Rødben. Ynglende. Denne Fugl var vel den talrigst forekommende Vader og temmelig ensartet udbredt i den berejste Egn. Naturligvis manglede den paa ganske smaa stenede Holme; men fandtes der blot sammenhængende

og ikke alt for kummerlig Græsvækst selv paa ret smaa Holme, ynglede som Regel et eller enkelte Par der.

En Dununge blev fundet 25 Maj, og paa alle Lokaliteter opførte Fuglene sig, som om de alt havde Unger.

22 Maj, Store Fugleholm, nogle faa blev set, vistnok ynglede de der. Sidø og Skovø, i det tørlagte Sund mellem Øerne, fandtes en Del og ynglede sikkert der. En Rødben, der fløj op for os, satte sig paa den øverste Tværlægte af en Indhegning og iagttog os herfra; utvivlsomt har den haft sine Unger nær ved. Lille Ral, nogle faa saas, vistnok ynglende. 23 Maj, Vogterholm, en halv Snes Par, ynglede utvivlsomt der. Kamsø, en Del blev set, utvivlsomt ynglede de der. Egholm, en Del blev set og ynglede utvivlsomt der. En lille, nordligst i Lindelse Nor beliggende Holm, enkelte opholdt sig her, men havde sikkert hverken Unger eller Rede, mulig er deres Reder ødelagt ved Pløjningen af Holmen. En lille Holm, Nord for Langø, i Lindelse Nor, en Del fandtes her, vistnok ynglende. 24 Maj, Storeholm ved Ristinge Hale, mange blev set, ynglede sikkert der. 25 Maj, Langholm, 2—3 Par blev set, ynglede vistnok der. Langholms Hoved, enkelte saas her, de fløj ikke bort fra Holmen, men var ret forsigtige i deres Opførsel, saa det er maaske tvivlsomt, om de ynglede der. 25 Maj, Grensholm, 10—12 blev set, efter deres Opførsel at dømme har de utvivlsomt haft smaa Unger. Bredholm, talrig her og ynglede sikkert. Græsholm, nogle opholdt sig her, en lille Dununge blev fundet. 26 Maj, Birkholm, Sandhoved, en Del blev set og ynglede sikkert der. Lille Egholm, talrig her og ynglede sikkert. Store Egholm, talrig, sikkert ynglende der. 27 Maj, Dejgrø, en Del saas spredt over Øen paa Steder, hvor Maagerne ikke havde Rede, ynglede sikkert der. Lilleø, nogle opholdt sig her og ynglede sikkert. 28 Maj, »Bjærgene«, en Del blev set, ynglede vistnok der. Lille Svelmø, nogle Par blev truffet her, de havde sikkert Unger. 30 Maj, Lyø, paa de fugtige Engstrækninger langs Vestersø's Østside saas en Del og har uden Tvivl ynglet der. Avernakø, ved Søerne paa Øens Nordvestende samt i det derværende udtørrede Kjær saas nogle og har sikkert ynglet der. 31 Maj, Flæskholm, nogle faa saas og ynglede sikkert der. Drejø, Mejlhoved, ved de smaa Søer opholdt sig nogle og ynglede sikkert i de derværende Engstrækninger. Skaarø, i Kjæret ved Øens Nordende blev set en Del og har sikkert ynglet der. Hjelmshoved, nogle faa blev set paa Øens Nordende og ynglede vist paa den derværende Engstrækning. Græsholm, 5—6 Par saas her og ynglede vist. Hjortholms Hale, nogle faa blev set, ynglede vist der.

15. *Machetes pugnax*, Brushane. Ynglende. Kun paa ret faa Steder blev Brushøns set; de ynglede vist kun paa Sidø i det udtørrede, kjærlignende Sund, paa Bredholm, Lille og Store Egholm og maaske paa Egholm i Ristinge Nor.

22 Maj, Sidø og Skovø, 3—4 Brushaner kæmpede paa Græs-

pletter i det udtørrede Sund mellem Øerne. 23 Maj, Vogterholm, en Flok paa 7—8 Hanner opholdt sig der og fløj gentagende over til Bondeholmen og tilbage, Hunner blev ikke set. 23 Maj, Egholm i Lindelse Nor, nogle Hanner blev set, de fløj frem og tilbage mellem Holmens mange udløbende græsbevoksede Næs, Hunner saas ikke. 24 Maj, Storeholm ved Ristinge Hale, 2—3 Hanner opholdt sig ved Smaadammene, Hunner saas ikke. 25 Maj, Bredholm, mange saavel Hanner som Hunner blev set, utvivlsomt ynglede de der. 26 Maj, Lille Egholm, adskillige saavel Hanner som Hunner blev set, og ynglede utvivlsomt der. Store Egholm, talrig her og ynglede sikkert paa Holmen.

16. *Recurvirostra avocetta*, Klyde. Ynglende. Kun et enkelt Par blev set paa Store Egholm 26 Maj og Reden med 4 Æg blev fundet.

Det blev mig fortalt, at denne Fugl tidligere havde opholdt sig paa Storeholm ved Ristinge Hale, og jeg saa i en Fuglesamling i Rudkøbing Eksemplarer, der var skudt der for faa Aar siden.

17. *Tringa alpina*, Ryle. Ynglende. Denne Art maatte naturligtvis savnes paa en stor Del af de undersøgte Steder, saaledes paa alle de smaa stenede og tørre Holme; men i øvrigt var den ikke talrig og ynglede vist kun paa Store Fugleholm, paa Bredholm, paa Store Egholm samt paa de større Øer, hvor passende Lokalteter fandtes. Den blev saaledes set paa Halvøen »Bjærgene«, paa Lyø ved Vestersø, paa Avernakø ved Søerne paa Øens Nordende, paa Drejø ved de smaa Søer ved Mejlhoved, og paa Skaarø ved Øens Nordende i det derværende Kjær, og har antagelig ynglet disse Steder.

22 Maj, Store Fugleholm, 8 saas staaende paa en stor Sten ude i Vandet et Stykke fra Kysten; paa Holmen saas en Del, formodentlig ynglende der. Sidø, nogle faa saas paa den smalle Strand udenfor Diget. 23 Maj, lille Holm, Syd for Egholm, i Lindelse Nor, to Flokke blev set, en paa 12—15, den anden paa 5 Fugle. Ynglede ikke der. 24 Maj, Storeholm ved Ristinge Hale, ude ved Strandkanten blev set nogle faa Stykker, inde paa Holmen blev ingen bemærket; ynglede næppe der. 24 Maj, Ristinge Hale, enkelte blev set. 25 Maj, Grensholm, 6—7 i Flok blev set, ynglede vist ikke der. Bredholm, her saas en Del, og de ynglede uden Tvivl paa Holmen. 26 Maj, Store Egholm, ret hyppigt saas den her og ynglede utvivlsomt. 28 Maj, Halvøen »Bjærgene« paa Ærø, nogle blev set, de ynglede sikkert der. 30 Maj, Lyø, paa de lave Enge ved Østsiden af Vestersø saas nogle faa, de ynglede formodentlig der. Avernakø, ved Søerne paa Nordvestenden af Øen saas nogle faa, ynglede formodentlig der. 31 Maj, Drejø, i Engene omkring de to Smaasøer ved Mejlhoved

var den talrig og ynglede sikkert der. Skaarø, nogle faa blev set i Kjæret ved Øens Nordende; de ynglede sandsynligvis der.

18. *Larus ridibundus*, Hættemaage. Ynglende. Hættemaagen saas ret talrig paa forskellige Steder. Ynglekolonierne var oftest ret smaa, paa 50 til 200 Reder. Kun paa Dejgrø fandtes en meget stor Koloni eller rettere flere saadanne paa forskellige Dele af Holmen; over 2000 Fugle havde deres Reder her.

22 Maj, Sidø og Skovø, i det udtørrede Sund mellem Øerne opholdt mange Hættemaager sig, mange tømte Reder fandtes ude paa de visne Startuer. 23 Maj, to Smaaholme i Indløbet til Lindelse Nor, nogle saas, men havde ikke Rede der. Kamsø, en mindre Koloni paa omkring 50 Par fandtes paa Øens fugtige Østside, alle Rederne tømte. Egholm, en Del blev set her, maaske Fugle fra Kamsø; de faa Reder, her blev fundet, var tomme. En nordligst i Lindelse Nor liggende lille Holm, en Mængde Hættemaager stod oppe paa Holmen, hvis Overflade var pløjet; tomme Maagereder fandtes i den smalle Græskant, saa det er vel sandsynligt, at her har været en Koloni, som er forstyrret ved Pløjningen. At en Del af Maagerne er hidlokket af den pløjede Jord, er rimeligt. 23 Maj, lille Holm, Nord for Langø, i Lindelse Nor, en Del Fugle saas her, og omtrent 12 Reder med Æg fandtes samlede i Nærheden af nogle Stormmaagereder. 24 Maj, Storeholm ved Ristinge Hale, enkelte Par blev set her og har sikkert ynglet. Ristinge Hale, nogle opholdt sig der, men ynglede ikke. 25 Maj, Bredholm, mange opholdt sig her, en Koloni paa henved 50 Reder, der alle var tømt, fandtes paa Holmens Vestside; for øvrigt blev tømte Reder fundet mange Steder paa Holmen. 26 Maj, Store Egholm, enkelte blev set, de ynglede vist paa Holmen. 27 Maj, Dejgrø, en Mængde ynglede her fordelt i flere Kolonier. At opgave Antallet falder mig vanskeligt paa Grund af den store Mængde, kun vil jeg anføre, at jeg saa langt over et Tusind Reder. Lilleø, omkring 200 Par ynglede i en Koloni paa Øens østlige Del. 28 Maj, Halvøen »Bjærgene«, en Del blev set her, men Reder fandtes ikke; Fuglene hørte vist hjemme paa Dejgrø. 30 Maj, Lyø, ved Vestersø saas nogle Par, men Reder blev ikke fundet; desuagtet tror jeg, at de ynglede her eller nær ved. Avernakø, ved Søerne paa Øens nordlige Del saas nogle; men ingen Reder blev fundet. »Holmene« ved Bjørnø, nogle enkelte Par ynglede her tæt ved Stormmaager. 31 Maj, Flæskholm, nogle opholdt sig ved Holmen, paa hvilken fandtes tomme Maagereder; om disse tilhørte Hættemaager eller Stormmaager, kunde ikke afgøres, Sandsynligheden taler dog for sidstnævnte Art. Drejø, omkring halvt hundrede opholdt sig ved de to Søer og langs Stranden ved Mejlhoved; men ingen Reder fandtes der, heller ikke tydede Fuglenes Opførsel paa, at de vilde yngle der. Skaarø, ved Odden saas flere saavel gamle som ikke udfarvede Fugle; men Reder fandtes der ikke; sandsynligvis har de dog ynglet i det i Nærheden værende Kjær.

19. *Larus canus*, Stormmaage. Ynglende. Denne Fugl var langt den talrigste Art i det undersøgte Omraade og ynglede næsten paa alle Holme og Øer, snart nogle faa Par spredt over den paagældende Holm, snart i mindre eller større Kolonier.

Den største Koloni fandtes paa Dejgrø, hvor der ynglede flere Tusind Par. Mindre, men dog ret betydelige Kolonier, fandtes paa Lilleø — henved 6—700 Par — og paa »Holmene« ved Bjørnø. Paa sidstnævnte Holm var der foretaget systematisk Indsamling af Æg indtil 25 Maj; desuagtet fandtes der 30 Maj 2 til 3 Æg i alle Rederne, kun var Æggenes Farve meget lysere end Reglen er; Bundfarven var lys, grønblaa eller blaagrøn, og Pletterne ikke saa »farvemættede«, som dette ellers er Tilfældet; i Tegningen (Pletternes Størrelse og Hyppighed) var der ingen Afvigelser fra normale Æg.

22 Maj, Lille Fugleholm, 50 unge og gamle udfarvede Stormmaager stod i det ganske lave Vand mellem denne Holm og Store Fugleholm. Store Fugleholm, nogle faa Par ynglede der. Lille Ral, en Del opholdt sig her, nogle Reder med Æg blev fundet. 23 Maj, Vogterholm, ret talrig, men alle Reder tømte, Fuglene opførte sig yderst forsigtig. Bondeholm, nogle faa, ingen Reder indeholdt Æg. Egholm i Lindelse Nor, nogle faa, vistnok ynglende. Kamsø, nogle ynglede her, men Rederne var tomte. Lille sydligste Holm i Lindelse Nor, nogle blev set, ingen Reder, ynglede sikkert ikke der. Lille nordligste Holm i Lindelse Nor, en Mængde stod oppe paa Holmen; der var pløjet; tomme Reder i Græskanten udenom det pløjede vidnede om, at Fuglene har haft til Hensigt at yngle der, men er bleven forstyrrede ved Holmens Pløjning. Lille Holm, Nord for Langø, i Lindelse Nor, en Del blev truffet her, omtrent 8 Reder med Æg fandtes tæt ved en lille Hættemaage-Koloni paa omkring 12 Par. 24 Maj, Storeholm ved Ristinge Hale, til Stede i stort Antal og ynglede saavel i Kolonier som enkeltvis langs Strandbredden, de fleste Reder tømte. 25 Maj, Langholm, nogle faa opholdt sig her, en Rede med Æg og mange tomme fandtes paa Holmen. Langholms Hoved, nogle faa saas, en tom Rede blev funden. Grensholm, en Del fandtes her, flere Reder med Æg og mange tomme blev set. Bredholm, talrig her, og Reder fandtes rundt paa Holmen, næsten alle var tømte; saaledes fandtes i en Koloni paa omtrent 40 Reder ikke en eneste med Æg. Boddiken, en Snes Stykker blev set her, og en Del tomme Reder fandtes paa Holmen. Græsholm, en Del saas her og adskillige Reder blev fundet, men kun ganske enkelte med Æg. 26 Maj, Lille Egholm, mange opholdt sig her, og mange tomme Reder blev fundet. Store Egholm, ynglede i stort Antal her, men Størsteparten af Rederne, der ofte var samlede i Kolonier, var tomme. 27 Maj, Dejgrø, her ynglede flere Tusind Par, deraf mange

paa Afsatser i den stejle Lerklint ved Holmens Nordkyst. I Rederne fandtes snart Unger snart Æg; der indsamles ikke Æg paa Holmen. Lilleø, 6—700 Par ynglede her. 28 Maj, Halvøen »Bjærgene«, mange opholdt sig her ved Stranden; men Reder blev ikke set; jeg antager, at Fuglene havde hjemme paa Dejgrø. Lille Svelmø, en Del blev set her, og tomme Reder fandtes langs Strandkanten, antagelig har en Del haft Reder med Yngel inde i Kløveren, hvormed en Del af Holmen var tilsaæet. 30 Maj, Lyø, Revet, nogle Par opholdt sig her, og en Del tomme Maagereder blev fundet. Ved Vestersø saas en Del langs Havkysten, og nogle tomme Maagereder blev fundet. Avernakø, nogle saas ved Øens Nordvestende; men ingen Reder blev fundet. »Holmene« ved Bjørnø, 70—80 Par ynglede her, 2—3 Æg fandtes i Rederne. Kidholm, nogle faa saas, og enkelte tomme Reder blev fundet. 31 Maj, Flæskholm, nogle opholdt sig her, og adskillige tomme Reder blev set. Grydsholm, nogle faa opholdt sig ved Holmen, og nogle tomme Reder fandtes der. Græsholm, nogle faa opholdt sig der; men der fandtes ingen Reder paa Holmen. Vibeholm, nogle faa saas; men ingen Reder fandtes der. Hjortholm Hale, her saas 12—15 Stormmaager, og nogle faa tomme Reder blev fundet.

20. *Larus argentatus*, Sølvmaage. Ynglende. Denne Fugl var ikke hyppig. En Del yngre Fugle blev set ved flere af de besøgte Holme; men kun paa Storeholm ved Ristinge, paa Lilleø og paa Lyø's Nordende blev enkelte truffet ynglende. Paa Lyø fandtes Reden ganske vist ikke, men Fuglenes Opførsel var saaledes, at man deraf maatte slutte at de havde Rede med Æg i Nærheden.

Der blev sagt mig, at den for faa Aar siden havde ynglet i større Antal paa Storeholm.

De to fundne Reder, den ene paa Storeholm, den anden paa Lilleø, var begge bygget af Mos og udforet med fine Rodtrevler.

22 Maj, Lille Fugleholm, 12—15 unge Sølvmaager stod sammen med halvhundrede gamle og unge Stormmaager i Fladvandet mellem Lille og Store Fugleholm. 23 Maj, Vogterholm, enkelte gamle udfarvede Fugle saas i Holmens Nærhed, men syntes ikke at have Rede der, i hvert Fald havde de ikke Æg eller Unger. 24 Maj, Storeholm ved Ristinge, nogle gamle Fugle saas ved og over Holmen, og et Par viste sig dristigere, end dette ellers var Tilfældet, saa at jeg formodede, at det havde Rede med Æg paa Holmen. Længe blev den forgæves eftersøgt, idet man ikke efter Fuglenes Adfærd kunde drage nogen Slutning med Hensyn til Stedet, hvor Reden maatte findes; dette kunde være ude ved Kysten saa godt som længere inde paa Holmen. Det lykkedes sluttelig at finde Reden ret langt inde paa Holmen i Græsset, indeholdende 3 Æg. Redematerialet bestod væsentligt af Mos. Fuglene viste sig langtfra

saa dristige som Storm- og Hættemaager ved Rede, de kredsede vel omkring Stedet, men i betydelig Afstand. 25 Maj, Boddiken, 8—10 unge Sølvmaager fløj op fra Holmen. Græsholm, en halv Snes unge Sølvmaager lettede og fløj bort, da vi nærmede os Holmen. 27 Maj, Lilleø, et Par blev set mellem Stormmaagerne, snart i Luften og snart liggende paa Vandet lidt ude fra Nordøstkysten, og her fandtes Reden paa den af Ral bestaaende Strandbred, fortrinnsvis bygget af Mos og Rodtrevler; den indeholdt 3 Æg. Ikke langt fra denne Rede laa Stormmaagereder, der alle hovedsagelig bestod af tørt Bændeltang. Ogsaa dette Par viste sig ret tilbageholdende sammenlignelsesvis med Stormmaagerne. 28 Maj, Lille Svelmø, 15—20 unge Fugle stod paa den stenede Revle mellem Lille og Store Svelmø og fløj bort, da vi landede. 30 Maj, Lyø, paa Øens Nordspids »Revet« opholdt et Par sig og opførte sig saaledes, at jeg anser det som sikkert, at det havde Rede der, selv om det ikke lykkedes at finde den.

21. *Sterna minuta*, Dværgterne. Ynglende. Dværgterner var meget udbredt og ynglede ved Kysterne af saa godt som alle Holme og Øer; oftest saas de parvis; paa en lille Holm i Lindelse Nor fandtes en lille Koloni paa omtrent en halv Snes Par; 7 Reder laa paa Stranden i Sandet eller paa tør Tang, tæt ved hverandre.

21 Maj, Holm i Thurø Bund, en opholdt sig ved Nordenden af Holmen. 22 Maj, Lille Fugleholm, ved Holmen opholdt sig et Par. Lille Ral, en saas flyve ved Holmen. 23 Maj, Vogterholm, 3—4 Par blev set paa forskellige Steder af Kysten; de ynglede utvivlsomt der. Lille Holm, Nord for Langø, i Lindelse Nor, en lille Koloni paa omtrent 10 Par ynglede her, 7 Reder med 1 til 3 Æg fandtes tæt ved hverandre i Sandet og den tørre Tang paa Strandbredden. 24 Maj, Storeholm ved Ristinge Hale, var her ret hyppig og ynglede spredt langs Kysterne; en Rede med 1 Æg blev fundet inde paa Holmen, hvor Jorden var fugtig og bevosket med kort Græs, en Yngleplads der afveg stærkt fra de Steder, hvor denne Fugl plejer at lægge sin Rede. Ristinge Hale, nogle saas her og ynglede muligt. 25 Maj, Langholm, nogle opholdt sig ved Holmen, en Rede med 2 Æg blev funden. Langholms Hoved, nogle faa saas ved Holmen og har antagelig ynglet der. Grensholm, et Par ynglede her, i Reden var 3 Æg. Bredholm, ret talrig og ynglede sikkert her. 26 Maj, Lille Egholm, adskillige ved Holmen og ynglede sikkert der. Store Egholm, saas over hele Holmen og ynglede sikkert. 27 Maj, Dejgrø, en Snes Par ynglede dels paa den sandede sydvestlige Kyst, dels paa Odden mod Syd, desuden saas enkelte Par langs den flade Sydvestkyst og har utvivlsomt ynglet der. Lilleø, nogle Par ynglede her. 29 Maj, Lille Svelmø, flere Par saas her, navnlig paa Øens Nordende, hvor de uden Tvivl ynglede. 30 Maj, Lyø, langs Stranden, Syd for Vestersø, saas en Del, og en Rede med 1 Æg blev fundet. »Holmene« ved Bjørnø, omtrent 10 Par saas

her og har utvivlsomt ynglet. Kidholm, 2 Par opholdt sig ved Holmen, en Rede med 3 Æg blev fundet. 31 Maj, Flæskholm, 4 Par saas og ynglede uden Tvivl der. Drejø, ved Mejlhoved saas nogle langs Kysten. Grydsholm, et Par opholdt sig her og ynglede sandsynligvis paa Holmen. Skaarø, flere saas langs Kysten, ynglede vist der. Græsholm, 4—5 Par opholdt sig paa og ved Holmen, uden Tvivl har de ynglet der. Hjortø Hale, 2—3 Par blev set her og har sikkert haft Rede ved Stranden.

22. *Sterna hirundo*, Hætteterne. Ynglende. Paa de fleste Holme ynglede denne Art; ved de større Øer saas den ogsaa, men kun i ringe Antal. I større Antal ynglende blev den kun fundet paa Storeholm ved Ristinge Hale, paa Bredholm og Lille Egholm.

23 Maj, Vogterholm, nogle saas ved Holmen og har rimeligvis ynglet der. I Antal var den langt under Havternen (*Sterna macrura*). Bondeholm, nogle faa saas ved Holmen. Kamsø, enkelte opholdt sig her og ynglede vist paa Holmen. Egholm i Lindelse Nor, enkelte saas ved Holmen og ynglede vist der. Nordligste lille Holm i Lindelse Nor, enkelte saas her, men ingen Reder blev fundet; muligt er ogsaa denne Art blevet forstyrret i sin Ynglen ved Holmens Pløjning. Lille Holm, Nord for Langø, i Lindelse Nor, en Del blev set, og en halv Snes Reder med Æg blev fundet. 24 Maj, Storeholm, mange blev set her, paa Steder var den i Flok sammen med Havternen, paa andre alene, Rederne fandtes næsten udelukkende inde paa Holmen og bestod i en lille Fordybning i Græsset med en Smule tørt Græs eller Bændeltang til Underlag for Æggene. Ristinge Hale, nogle saas her, men ynglede vist ikke. 25 Maj, Langholm, nogle saas og ynglede vist der. Langholms Hoved, nogle faa saas og ynglede vist der. Bredholm, mange opholdt sig her og ynglede. 26 Maj, Lille Egholm, mellem de derværende Kystterner var der ynglet nogle Hætteterner. Store Egholm, saas over hele Holmen og ynglede sikkert, men ikke i stort Antal. 27 Maj, Dejgrø, 10—15 Par ynglede paa Holmen, navnlig paa dens mod Syd udløbende »Hale«. Rederne laa her inde i Græsset og fandtes desuden langs Sydvestkysten i det tørre Tang. Lilleø, 40—50 Par ynglede paa Holmens Østende. 28 Maj, Lille Svelmø, en Del blev set ved Holmen; men ingen Reder blev fundet; det er imidlertid sandsynligt, at de ynglede der. 30 Maj, Lyø, langs Stranden, Syd for Vestersø, saas nogle faa Par, der rimeligvis har ynglet der. »Holmene« ved Bjørnø, 20—25 Par ynglede her. 31 Maj, Drejø, ved Mejlhoved blev nogle set; men Reder fandtes ikke, Fuglene ynglede næppe der.

23. *Sterna macrura*, Havterne. Ynglende. Havternen var ikke saa udbredt som Hætteterne, jævnlig fandtes begge Arter paa samme Steder.

Paa næsten alle de mod Øst og Sydøst beliggende besøgte

Holme blev den set, med derimod ikke paa de vestligt liggende; vestligst blev den truffet paa Lille Svelmø og Flæskholm.

22 Maj, Lille Fugleholm, et Par opholdt sig ved Holmen. Store Fugleholm, nogle saas her. Lille Ral, en Del ynglede her, nogle Reder med Æg blev fundet. 23 Maj, Vogterholm, her var den ret hyppig, og en Del Reder med Æg blev fundet i Græsset paa Holmens søndre Del. Bondeholm, blev set her, men meget faatallig. Reder fandtes ikke, dog tror jeg, den ynglede der. 24 Maj, Storeholm ved Ristinge Hale. Arten var talrig her, paa Steder saas kun Havterne, paa andre var den sammen med Hætteterner; Rederne fandtes næsten udelukkende inde paa Holmen i Græsset og bestod i en lille med lidt tørt Græs eller Tang udforet Fordybning. Ristinge Hale, nogle saas, men ynglede ikke. 25 Maj, Langholm, nogle saas og ynglede vist der. Langholms Høved, nogle faa saas og ynglede vist der. Bredholm, mange opholdt sig her og ynglede sikkert. 26 Maj, Lille Egholm, en Del saas ved Holmen, og Reder med Æg fandtes inde paa Holmen i Græsset. Store Egholm, ynglede spredt over Holmen, men ikke talrig. 27 Maj, Dejgrø, ynglede paa Øens Sydende og langs Sydkysten, men ikke talrig. Der fandtes næppe mere end 20—25 Par af denne og foregaaende Art tilsammen. Hætteternen var dertil talrigere end Havternen. 28 Maj, Lille Svelmø, en Del blev set, Reder blev ikke fundet, muligt har den dog ynglet her sammen med Hætteternen. 31 Maj, Flæskholm, tre blev set ved Holmen, men ynglede vist ikke der.

24. *Ciconia alba*, Stork. Den 23 Maj blev en Stork set paa Kamsø; da den fløj op, blev den hæftig forfulgt af Maager og Terner.

25. *Falco peregrinus*, Vandrefalk. Den 23 Maj saas en Vandrefalk flyve op fra Kamsøs Nordende, omkredset af skri-gende Maager og Terner.

26. *Pernis apivorus*, Hvepsevaage. Den 25 Maj saas 12 Hvepsevaager trække fra Sydvest mod Nordøst; nogle af Fuglene, der fløj lige over Skibet, var kun omtrent 50 Meter oppe over Havfladen; Skibet laa lidt Vest for Grensholm.

27. *Columba palumbus*, Ringdue. Ynglende. I Skoven ved Nakkebølle saas en Ringdue 29 Maj.

28. *Corvus frugilegus*, Raage. Ynglende. I Skoven ved Nakkebølle tæt ved Stranden fandtes en mindre Koloni, og i Skoven ved Dyreborg en meget stor Koloni af denne Fugl. Førstnævnte Sted var det paa Grund af det tætte Løv ikke muligt at tælle Rederne; den sidste Koloni talte omkring 1000 Reder, der var bygget i høje Bøgetræer. Den 23 Maj var Ungerne omtrent flyvefærdige og sad omkring i Trætoppene ved Rederne.

29. *Corvus cornix*, Graakrage. Ynglende. Paa Dejgrø fandtes flere Reder i de der voksende Tjørnetræer; men Fuglene bliver af Hensyn til de paa Øen udsatte Harer ikke taalt der og bortskydes fra Rederne.

Paa Lilleø har Kragen ligeledes forsøgt at yngle i de der-værende Træer, men er af samme Grund som paa Dejgrø forhindret deri. For øvrigt blev kun en Krage set, nemlig 31 Maj paa Hjelmshoved, hvor den gik i Strandkanten.

30. *Hirundo riparia*, Digesvale. Ynglende. Paa Store Ral, hvor den ynglede i stort Antal, kaldte et Par Børn den »Jord-svale«.

Arten blev truffet ynglende i nøgne Lerbrinker paa Store Ral og Avernakø.

Paa en Holm i Thurø Bund og paa Store Egholm, hvor ingen nøgne Ler- eller Sandbrinker fandtes, havde Fuglene gravet deres Redehuller ind i en græsklædt Skraaning og i lave græsbevoksede Jorddiger.

21 Maj, Holm i Thurø Bund, en Del Digesvaler fandtes her og ynglede i den ret stejle men græsbevoksede Skraaning, der vender mod Sydvest; nøgne Ler- eller Sandklinter findes ikke paa Holmen. 22 Maj, Store Ral, i en høj lodret Lerklint ude ved Stranden ynglede et betydeligt Antal. 26 Maj, Store Egholm, den fandtes her i ikke ringe Antal; Rederne var gravede ind i græsbevoksede lave Jorddiger. 30 Maj, Lyø, ved Vestersø og langs Stranden mod Syd saas en Del, deres Reder blev ikke fundet. Avernakø, i en lodret, nøgen Lerklint ude mod Havet ved Øens Sydvestkyst ynglede en lille Koloni. Redehullerne var gravet paa saadanne Steder, hvor Leret var stærkt sand- og grusblandet og saaledes mindre haardt. 31 Maj, Drejø, et stort Antal blev fundet siddende paa Landevejen ved Mejlhoved. Vejret var koldt, og det blæste stærkt. Fuglene, der saa ret forkomne ud, fløj ugerne op fra Vejen, hvor en lav Grøftevold skærmede mod Blæsten. Der fandtes ikke Reder i Nærheden.

31. *Hirundo rustica*, Landsvale. Ynglende.

22 Maj, Sidø, en Del Landsvaler blev set flyve omkring i Nærheden af en Gaard. 26 Maj, Store Egholm, en Del opholdt sig ved Ruinerne af et Hus, hvori de havde deres Reder.

32. *Alauda arvensis*, Lærke. Ynglende. Lærken var almindelig udbredt og blev set saa godt som alle Steder, jeg besøgte; endog paa meget smaa Holme blev den fundet ynglende.

21 Maj, Holm i Thurø Bund, en blev set; jeg antager, at den ynglede der. 22 Maj, Store Fugleholm, adskillige saas; de ynglede vist der. Sidø og Skovø, mange ynglede her. Lille Ral, en Sang-

lærke blev set, og en Rede med 3 Æg fundet. Store Ral, en Del Lærker saas og ynglede sikkert der. 23 Maj, Vogterholm, en Del Lærker saas og ynglede sikkert der. Bondeholm, nogle faa blev set, de ynglede vist der. Kamsø, nogle blev set og ynglede vist der. Egholm i Lindelse Nor, nogle blev set og ynglede vist der. Langø, en Del saas og ynglede sikkert der. 24 Maj, Storeholm, nogle blev set, sikkert ynglende paa Holmen. Ristinge Hale, mange blev set og ynglede sikkert der. 25 Maj, Langholm, et Par opholdt sig der og ynglede sikkert. Langholms Hoved, nogle blev set og ynglede vist der. Grensholm, nogle blev set og ynglede sikkert der. Bredholm, talrig og ynglede der. 26 Maj, Birkholm, Sandhoved, talrig ynglende. Lille Egholm, nogle saas, de ynglede sikkert der. Store Egholm, talrigt ynglende. 27 Maj, Dejgrø, talrigt ynglende. Lilleø, adskillige saas, de ynglede vist der. 28 Maj, »Bjærgene«, talrig og ynglede der. 30 Maj, Lyø, talrig, ynglede. Avernakø, ret almindelig og ynglede der. 31 Maj, Flæskholm, et Par opholdt sig der og ynglede vist paa Holmen. Drejø, Mejlhoved, en Del blev set, de ynglede sikkert der. Skaarø, mange i og omkring Kjæret paa Øens Nordende og ynglede der. Hjelmshoved, nogle blev set paa Øens Nordende, de ynglede sikkert der. Vibeholm, en Rede med 4 Æg blev fundet ved, at Fuglen fløj op fra den.

33. *Sturnus vulgaris*, Stær. Ynglende.

I Skoven ved Dyreborg ynglede mange i ophængte Stærkasser. I øvrigt blev Arten kun set 21 Maj paa en lille Holm i Thurø Bund, hvor nogle gik i Strandkanten og søgte Føde.

34. *Troglodytes parvulus*, Gjærdesmutte. Ynglende.

I Skoven ved Nakkebølle hørtes 28 Maj 5 syngende Hanner; ogsaa om Morgenen 26 Maj hørtes den paa forskellige Steder i Skoven.

35. *Parus coeruleus*, Blaamejse. Ynglende.

I Skoven ved Nakkebølle blev en set 29 Maj.

36. *Sylvia atricapilla*, Munk. Ynglende.

I Skoven ved Nakkebølle hørtes nogle synge saavel 28 som 29 Maj.

37. *Sylvia hortensis*, Havesanger. Ynglende.

I Skoven ved Nakkebølle hørtes nogle synge saavel 28 som 29 Maj.

38. *Acrocephalus palustris*, Sumpsanger. Ynglende.

I Skoven ved Nakkebølle hørtes 2 syngende Hanner 28 Maj om Aftenen. Næste Morgen blev de atter hørt.

39. *Acrocephalus phragmitis*, Sivsanger. Ynglende.

I Skoven ved Nakkebølle hørtes nogle synge 29 Maj.

40. *Phyllosepustus trochilus*, Løvsanger. Ynglende.

I Skoven ved Nakkebølle hørtes nogle synge saavel 28 som 29 Maj, og sidstnævnte Dato hørtes den paa flere Steder i Skoven ved Dyreborg.

41. *Phyllosepustus sibilatrix*, Grønsanger. Ynglende.

I Skoven ved Dyreborg blev en syngende Han iagttaget.

42. *Anthus pratensis*, Engpiber. Ynglende.

Paa Kamsø i Lindelse Nor blev et Par set 23 Maj. Det har sikkert ynglet der. I øvrigt blev denne Art mærkeligt nok ikke bemærket.

43. *Motacilla flava*, Gul Vipstjert. Ynglende.

Denne Fugl var ret hyppig paa Steder, hvor Jordbunden ikke var for tør. I Kjærstrækningerne og ved de forskellige Smaasøer, jeg besøgte, saas den ofte i betydeligt Antal; men ogsaa paa adskillige Smaaholme fandtes enkelte Par.

22 Maj, Store Fugleholm, enkelte saas, de ynglede vist paa Holmen. Sidø og Skovø, talrig, ynglede der. 23 Maj, Kamsø, talrig og ynglede der. Egholm, talrig og ynglede der. Langø, nogle blev set, de ynglede vistnok der. En lille sydligst beliggende Holm i Lindelse Nor, et Par opholdt sig der og ynglede vist. 24 Maj, Storeholm, et Par opholdt sig ved den store Dam, i hvis Nærhed de vist ynglede. 25 Maj, Langholm, et Par blev set og ynglede uden Tvivl der. Bredholm, ikke faa fandtes der, uden Tvivl ynglende. 26 Maj, Birkholm, Sandhoved, talrig, sikkert ynglende. Lille Egholm, et Par opholdt sig paa Holmen og ynglede sikkert der. Store Egholm, meget talrig, sikkert ynglende. 27 Maj, Lilleø, 2 Par opholdt sig paa Holmen og ynglede sikkert der. 28 Maj, »Bjærgene«, saas overalt her og ynglede uden Tvivl. 30 Maj, Lyø, ved Vestersø saas en Del; de ynglede sikkert der. Avernakø, adskillige Par saas i det større Kjær og ved Søerne paa Øens Nordvestende og har sikkert ynglet der. 31 Maj, Drejø, Mejlhoved, i Engene ved de to Søer saas en Del, de ynglede sikkert der. Skaarø, i Kjæret paa Øens Nordende var den talrig og ynglede sikkert der.

44. *Motacilla alba*, Hvid Vipstjert. Ynglende.

Denne Fugl blev kun set nogle faa Gange, rimeligvis fordi Størsteparten af de undersøgte Steder efter deres Beskaffenhed ikke i særlig Grad søges af denne Art. Paa Store Ral, hvor den blev fundet ynglende, kaldte et Par Børn den »Havrevimp«.

22 Maj, Sidø og Skovø, enkelte blev set, vistnok ynglende. Store Ral, i et Hul efter en nedfalden Sten i en stejl Lerklint rugede en Vipstjert paa 6 Æg. 31 Maj, Skaarø, ved Baadebroen paa Øens Nordende saas to Fugle, vistnok et Par, der antagelig har haft Rede der i Nærheden.

45. *Turdus musicus*, Sangdrossel. Ynglende.

I Skoven ved Nakkebølle var den talrig, mange hørtes synge om Aftenen 28 Maj og om Morgenen 29 Maj.

46. *Turdus merula*, Solsort. Ynglende. Paa Kirkegaarden ved Rudkøbing saas flere 22 Maj Kl. 4 Efterm.

I Skoven ved Nakkebølle hørtes nogle synge saavel om Aftenen 28 Maj som om Morgenen 29 Maj.

47. *Saxicola oenanthe*, Digesmutte. Ynglende. Denne Fugl var ikke talrig nogetsteds, oftest saas kun et enkelt Par. Paa Halvøen »Bjærgene« (Ærø) optraadte den nogenlunde hyppig.

23 Maj, Kamsø, et Par blev set og ynglede vist der. En lille Holm i Lindelse Nor (den sydligste), et Par blev set og ynglede vist der. Lille Holm, Nord for Langø, i Lindelse Nor, et Par blev set og ynglede vist der. 26 Maj, Lille Egholm, et Par opholdt sig der og ynglede vist. Store Egholm, et Par blev set, og Reden fundet i et Rottehul. 27 Maj, Lilleø, et Par opholdt sig der og ynglede sikkert. 28 Maj, »Bjærgene«, flere Par saas her og ynglede sikkert. 30 Maj, Avernakø, et Par blev set ved Stranden paa Øens Nordvestende og ynglede sikkert der. 31 Maj, Drejø, et Par opholdt sig nær ved Stranden ved Mejlhoved, ynglede sikkert der i Nærheden.

48. *Luscinia philomela*, Nordlig Nattergal. Ynglende.

Paa Kirkegaarden ved Rudkøbing og i Skoven ved Nakkebølle blev Nattergalen hørt, derimod ikke i Skoven ved Dyreborg, hvor der manglede Underskov og Buskads.

22 Maj, Kirkegaarden ved Rudkøbing, en Han sang Kl. 4 om Eftermiddagen, har uden Tvivl haft Rede der. 29 Maj, Skoven ved Nakkebølle, en Han sang, uden Tvivl har den haft Rede der.

(*Luscinia vera*, Sydlig Nattergal, hørtes ikke).

49. *Passer domesticus*, Husspurv. Rimeligvis ynglende.

22 Maj, Sidø, en blev set i Nærheden af en Gaard, hvor den formodentlig ynglede.

50. *Passer montanus*, Skovspurv. Ynglende.

22 Maj, Sidø, en Del opholdt sig i nogle Buske, ynglede uden Tvivl paa Øen.

51. *Fringilla coelebs*, Bogfinke. Ynglende.

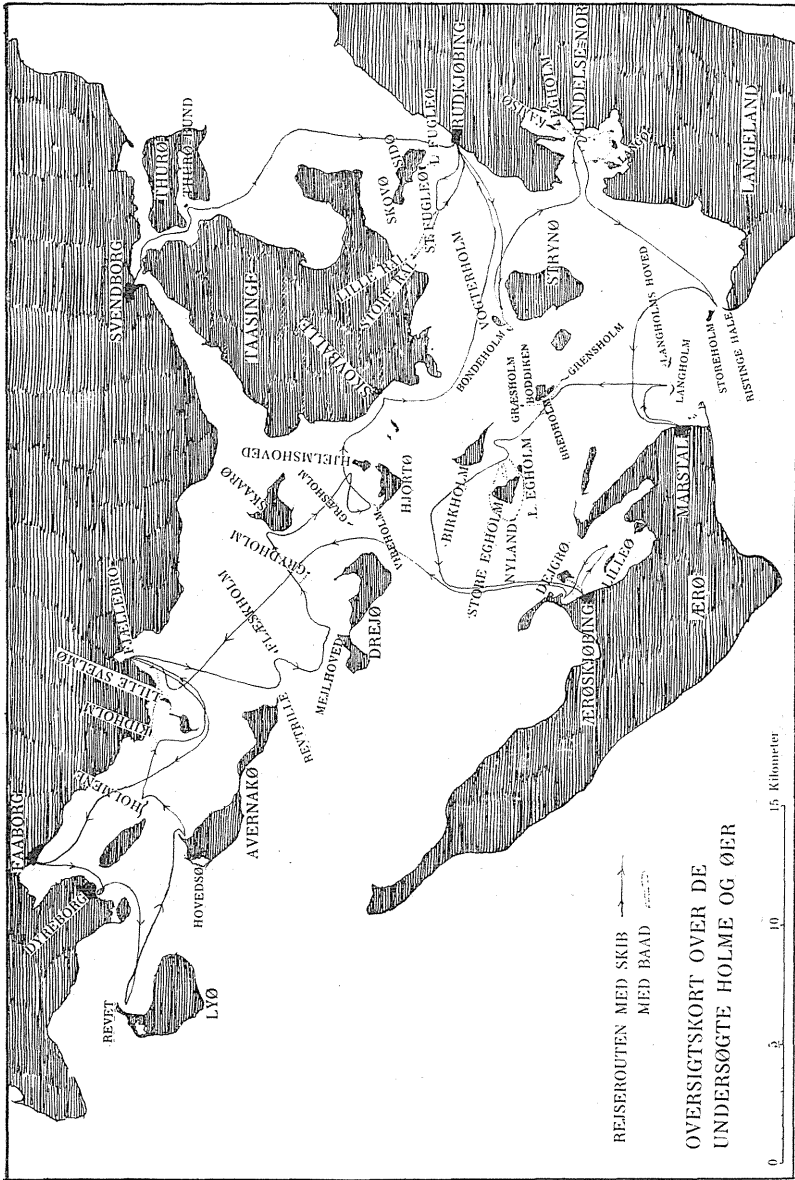
29 Maj, Nakkebølle, en Hun blev set i Skoven, hvor den sandsynligvis havde Rede.

52. *Carduelis elegans*, Stillids. Ynglende.

29 Maj, Dyreborg, i Skoven saas to, der holdt sig sammen, vistnok et Par der ynglede der.

53. *Cannabina linota*, Tornirisk. Ynglende.

25 Maj, Langholm, et Par saas ved de gamle Volde paa Holmen og ynglede sikkert i den derværende tætte Plantevækst.

54. *Emberiza schoeniclus*, Rørværbling. Ynglende.
 23 Maj, Egholm i Lindelse Nor, 2 Par blev set, og ynglede uden Tvivl der.
55. *Emberiza citrinella*, Gulværbling.
 21 Maj, Holm i Thurø Bund, en Fugl blev set, maaske ynglede den paa Holmen.
56. *Emberiza miliaria*, Bomlærke. Ynglende.
 22 Maj, Sidø og Skovø, adskillige saas her og ynglede sikkert.
 30 Maj, Lyø, oppe paa den dyrkede Del saas nogle og ynglede sikkert der.

OVERSIGT OVER UNDERSØGELSERNE I DEN RÆKKEFØLGE,
 DE ER FORETAGET.

- 21 Maj: Holm i Thurø Bund.
- 22 — Lille Fugleholm. Store Fugleholm. Sidø. Skovø. Lille Ral. Store Ral. Rudkøbing. Strynø.
- 23 — Vogterholm. Bondeholm. Kamsø. Egholm. En lille Holm i Lindelse Nor. Langø. 3 Smaaholme i Lindelse Nor. Ristinge Hale.
- 24 — Storeholm.
- 25 — Langholm. Langholms Hoved. Grensholm. Bredholm. Boddiken. Græsholm.
- 26 — Sandhoved paa Birkholm. Lille Egholm. Nyland. Store Egholm.
- 27 — Dejgrø. Lilleø.
- 28 — »Bjærgene« paa Ærø. Lille Svelmø. Nakkebølle Enemærke.
- 29 — (Faaborg). Dyreborg.
- 30 — Revet og Vestersø paa Lyø. Revtrille og Hovedsø paa Avernakø. Holmene. Kidholm.
- 31 — Revtrille paa Avernakø's Sydende. Flæskholm. Drejø, Mejlhoved. Grydholm. Skaarø Odde. Hjelmshoved. Græsholm ved Drejø. Vibeholm. Halen paa Hjortø. (Skovballe).
- 1 Juni: (Skovballe).
- 2 — (Skovballe. Rudkøbing).